

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
Obce Trenčianska Teplá
na roky 2022 – 2030

Vypracoval: Ing. Miroslav Sádecký

Trenčianska Teplá 8.12.2021

Prehľad používaných skratiek

- AEER - Asociácia európskych prihraničných regiónov
- AOPP SR – Asociácia na ochranu práv pacientov SR
- ČOV – čistička odpadových vôd
- ČR – Česká republika
- DESI - Digital Economy and Society Index (Index digitálnej ekonomiky a spoločnosti)
- DIHs – Digitálne inovačné huby
- DSS – Domov sociálnej služby
- EIA – Environmental Impact Assessment (posudzovanie vplyvov na životné prostredie)
- EÚ – Európska únia
- HDI – Human Development Index (Index ľudského rozvoja)
- HDP – Hrubý domáci produkt
- CHKO – chránená krajinná oblasť
- CHVO – chránená vodohospodárska oblasť
- CHVÚ – chránené vtáčie územie
- IAD – individuálna automobilová doprava
- IHME - Institute for Health Metrics and Evaluation (Inštitút pre meranie a vyhodnocovanie zdravia, Univerzita v Seattle, Washington)
- IROP – Integrovaný regionálny operačný program
- IKT – informačno – komunikačné technológie
- IT – informačné technológie
- IÚS – Integrovaná územná stratégia
- MH SR – Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
- MCHÚ – maloplošné chránené územie
- MIRRI – Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a investícií SR
- MPSVR SR – Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR
- MSP – Malé a stredné podniky
- MZ SR – Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
- NIP – Národný investičný plán
- NPRVaV - Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania
- NUTS - Nomenclature of Territorial Units for Statistics (Eurostat) – európska Normalizovaná klasifikácia územno–štatistických jednotiek
- OECD – Organisation for Economic Cooperation and Development (Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj)
- OP – operačný program
- OPIOS - odkázanosť na pomoc inej osoby pri sebaobsluhy
- OSN – Organizácia spojených národov
- OV – občianska vybavenosť
- PAD – prímestská autobusová doprava
- PAF – Prioritný akčný rámec pre sústavu Natura 2000
- PHRSR – Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
- POH – plán odpadového hospodárstva
- PZI – priame zahraničné investície
- RIS3 - National Research and Innovation Strategy (Národná stratégia výskumu a inovácií)
- RRF – Recovery and Resilience Facility - Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti
- RS – Rehabilitačné stredisko
- SAV – Slovenská akadémia vied
- PSI – index sociálneho rozvoja
- SR – Slovenská republika
- SODB – sčítanie osôb, domov a bytov
- SPR – Strategicko-plánovací región
- ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
- ŠZ – Špecializované zariadenie
- TEM – Trans-European north – south motorway project (transeurópska severo – južná diaľnica)
- TEN-T – Trans-European Transport Networks (Trans-európska dopravná sieť)
- TREŽ – Trenčianska električná železnica
- TSK – Trenčiansky samosprávny kraj
- UMR – Územie mestského rozvoja
- ÚEV – územie európskeho významu

- ÚPN – územný plán
- VCHÚ – veľkoplošné chránené územie
- VVI – veda výskum a inovácie
- WFE – World Forum of Economy (Svetové ekonomické fórum)
- ZaD – zmeny a doplnky (územného plánu)
- ZOS – Zariadenia opatrovateľskej služby
- ZPB – Zariadenie podporovaného bývania
- ZPS – Zariadenia pre seniorov
- ZSS – Zariadenia sociálnych služieb

Obsah

1. ANALYTICKÁ ČASŤ	6
1.1 Nadradené programové a strategické dokumenty	6
1.1.1 Agenda 2030	6
1.1.2 Partnerská dohoda SR pre roky 2021 – 2027	8
1.1.3 Kľúčové oblasti zahrnuté v Stratégií hospodárskej politiky SR do roku 2030	10
1.1.4 Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (RIS3)	12
1.1.5 Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030	12
1.1.6 Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania (ďalej aj ako NPRVaV)	13
1.1.7 Stratégia rozvoja elektromobility a jej vplyv na národné hospodárstvo SR	13
1.1.8 Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030	14
1.1.9 Ostatné strategické dokumenty	14
1.2 Koncepčné východiská	14
1.2.1 Udržateľný rozvoj	15
1.2.2 SMART rozvoj	18
1.2.3 Viacúrovňová spolupráca spravovania a rozvoja obcí, miest a regiónov	18
1.3 Identifikácia a analýza riešeného územia v kontexte širších vzťahov	19
1.3.1 Identifikácia územia	19
1.3.2 Dostupnosť územia	23
1.3.3 Dopravná infraštruktúra	24
1.3.4 Sociálno - ekonomická analýza	28
1.3.5 Hospodársko – ekonomická analýza	40
1.3.6 Priemyselno – ekonomická analýza	43
1.3.7 Prírodno-environmentálna analýza	50
1.4 SWOT analýza Trenčianskej Teplá	54
2. STRATEGICKÁ ČASŤ	55
2.1 Vízia obce Trenčianska Teplá	55
2.2 Globálny cieľ obce Trenčianska Teplá	55
2.2.1 Hlavné princípy obce	55
2.3 Rozvojová stratégia obce Trenčianska Teplá	56
2.3.1 Hlavné strategické ciele	56
3. PROGRAMOVÁ A IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ	57
3.1 Pilier č. 1 Inovatívne Slovensko	57
3.2 Pilier č. 2 Ekologické Slovensko pre budúce generácie	57
3.3 Pilier č.3 Mobilita, doprava a prepojenosť	58
3.4 Pilier č.4 Sociálne spravodlivé a vzdelané Slovensko	58
3.5 Pilier č.5 Kvalitný život v regiónoch	58
4. FINANČNÁ ČASŤ	60

Úvod

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (ďalej ako PHRSR, alebo program rozvoja) obce Trenčianska Teplá je spracovaný v súlade s platnou legislatívou Slovenskej republiky. Je spracovaný v zmysle **Zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja** v znení neskorších predpisov a v súlade s odporúčanou Metodikou tvorby a implementácie PHRSR regiónov programom rozvoja obcí a skupín obcí Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR pre programové obdobie 2021 - 2027 a v súlade s **Metodikou a inštitucionálnym rámcom tvorby verejných stratégií**, schválenou Uznesením vlády SR č. 197/2017 z 26. apríla 2017. [Metodikou tvorby a implementácie PHSR regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí](#)

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Trenčianska Teplá je taktický dokument, so strednodobým rozvojovým charakterom a je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii **Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030**, z roku 2019 a konceptom PHRSR Trenčianskeho samosprávneho kraja. Je vypracovaný s prihliadnutím na všetky dostupné existujúce plánovacie stratégie v tejto oblasti spracované z národnej, regionálnej alebo miestnej úrovne.

Jeho vypracovaním obec Trenčianska Teplá deklaruje záujem o udržateľný rozvoj územia s dôrazom na kvalitu života, atraktivitu územia a o koordináciu s relevantnými kľúčovými aktérmi územia. Poslaním PHRSR Trenčianskej Teplej je definovať víziu a k nej prislúchajúcu stratégiu rozvoja, ktorá by prostredníctvom implementácie konkrétnych opatrení a aktivít výrazne prispela k rozvoju lokálnej ekonomiky. Zameriava sa najmä na podporu rozvoja kvality života obyvateľov, utlmenie nepriaznivých demografických vplyvov, zvýšenie konkurencieschopnosti, rozvoj komunitnej spolupráce a prispieva k celkovému zlepšeniu manažmentu celého územia. Všetky tieto opatrenia by mali priniesť nárast počtu obyvateľov v produktívnom veku, zlepšenie života obyvateľov v poproduktívnom veku a zdravší a ekologickejší život pre všetkých. Tento dokument je možné považovať za flexibilný a otvorený so snahou reagovať na všetky neočakávané zmeny vychádzajúce z interného prostredia obce, ale aj okolitého prostredia. Je to možné zabezpečiť zmenou jednotlivých implementačných projektov a opatrení.

Na národnej úrovni aktuálne spadá táto oblasť pod gesciu **Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky**, ktoré je ako ústredný orgán štátnej správy pre oblasť regionálneho rozvoja zodpovedné za tvorbu a riadenie regionálneho rozvoja ako aj za prípravu novej národnej stratégie pod názvom **Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030**.

Schválenie programu rozvoja obce je podmienkou na vystavenie žiadostí obce o poskytnutie dotácií zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja, ide teda o finančné prostriedky z fondov EÚ poskytovaných podľa osobitných predpisov. Financovanie spracovania tohto dokumentu je z interných zdrojov obce Trenčianska Teplá.

1. Analytická časť

Základným impulzom pre spracovanie PHRSR obce Trenčianska Teplá je nutnosť reagovať na novú spoločenskú situáciu a okolnosti, rýchlo sa meniace trendy v Európskej únii a vo svete. Tiež je potrebné využiť a zhodnotiť najmä ľudský a geografický potenciál tohto regiónu. Je potrebné reagovať na nástup nových moderných technológií a inovácií v oblasti starostlivosti o životné prostredie, ekológiu, klimatické zmeny a nepriaznivý demografický celosvetový trend starnutia populácie a s tým súvisiace dopady na zdravotnú a sociálnu oblasť. Najaktuálnejšou výzvou dnešných dní sú nepriaznivé dopady a vznik nepredvídaných pandemických situácií, akých sme svedkami v súvislosti so šírením vírusu Covid – 19. Taktiež má na vytvorenie tohto dokumentu vplyv končiace programové obdobie politiky súdržnosti 2014-2020. Toto programové obdobie bolo riešené v PHRSR Trenčianska Teplá na roky 2014 až 2020. Tento nový dokument reaguje na **nastupujúce nové programové obdobie EÚ 2021-2027**, ktoré je aktuálne v štádiu príprav čerpania zdrojov.

Všetky tieto spomínané činitele sú novým štartérom, výzvou a príležitosťou na rozvoj a reštart jednotlivých regiónov, subregiónov a vyšších územných celkov v Slovenskej republike. Plánovaný PHRSR s vertikálnym riadením od vlády cez ministerstvá a samosprávne kraje až po jednotlivé mestá a obce sú zárukou špecifického a individuálneho rozvoja jednotlivých území s maximálnym zhodnotením ich vlastného potenciálu. Zabezpečujú integrovaný princíp s tlakom na čo najefektívnejšie využitie synergie týchto subjektov, zhodnotenia zrealizovaných investičných zámerov a zabezpečenie udržateľného rozvoja kvalitného života obyvateľov v nasledujúcich moderných dobách.

Z hľadiska obsahovej je dokument, v súlade s požiadavkou vedenia obecného úradu, ako aj s požiadavkami vyplývajúcimi z aktuálne platnej legislatívy:

- Zákon 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v aktuálnom znení,
- Metodiky pre spracovanie PHRSR zverejnenej MIRRI ako aj jej prílohy k tvorbe PHRSR

Je rozdelený do štyroch hlavných častí:

1. **Analytická časť.** Vychádza zo strategických dokumentov a programov, z koncepcných východísk, z identifikácie a analýzy územia aj v kontexte širších vzťahov a SWOT analýzy obce.
2. **Strategická časť.** V ktorej sa popisuje základná vízia obce, globálne ciele a rozvojová stratégia obce.
3. **Programová a implementačná časť.** V tejto časti sú popísané a navrhnuté hlavné oblasti a ciele rozvoja obce naviazané na jeden z hlavných dokumentov SR na plánované čerpanie euro fondov v najbližšom plánovacom období, teda Partnerská dohoda SR pre roky 2021 - 2027
4. **Finančná časť.** Vzhľadom k aktuálnej situácii je v tejto časti iba jednoduchý popis základných rozpočtových pravidiel samospráv a nutnosti previazania rozpočtov na strategické dokumenty a ciele samosprávy.

1.1 Nadradené programové a strategické dokumenty

1.1.1 Agenda 2030

Jedným z medzinárodných strategických dokumentov pre tvorbu PHRSR je aj Agenda 2030, Ide o agendu OSN na zabezpečenie udržateľného rozvoja do roku 2030. Je to globálny záväzok medzinárodného spoločenstva, ktorý reaguje na najdôležitejšie situácie a výzvy v tomto časovom horizonte. Jedná sa najmä o klimatické zmeny a dopad týchto zmien, nárast chudoby a zvyšujúce sa rozdiely v ekonomickej a sociálnej oblasti. Tiež reaguje na nepriaznivý trend prevládajúcej výroby a spotreby a z toho vyplývajúcu neprimeranú ekologickú záťaž celého ekosystému. Je to komplex navzájom previazaných problémov. Agenda udržateľného rozvoja obsahuje 17

cieľov v oblasti udržateľného rozvoja a 169 súvisiacich čiastkových cieľov. Vyvažujú tri rozmery udržateľného rozvoja – ekonomický, sociálny a environmentálny. Slovenská republika sa prihlásila k implementácii Agendy 2030 dokumentom „Východiská implementácie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj“, ktorý bol schválený uznesením vlády č. 95/2016.

Vláda Slovenskej republiky po spolupráci so samosprávami a odbornou verejnosťou schválila uznesením vlády č. 273/2018 z 13. júna 2018 nasledovných **šesť národných priorít** implementácie Agendy 2030:

1. vzdelanie pre dôstojný život,
2. smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí,
3. znižovanie chudoby a sociálna inklúzia,
4. udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,
5. právny štát, demokracia a bezpečnosť,
6. dobré zdravie

Agenda 2030 - Ciele udržateľného rozvoja

(Zdroj: <https://www.mirri.gov.sk/sekcie/investicie/agenda-2030/index.html>, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, február 2020.)

Tieto priority zohľadňujú špecifiká Slovenska a sú základom ďalšej strategickej a koncepcnej práce. Na základe týchto nosných priorít boli rozpracované vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030. V januári 2021 vláda svojim uznesením schválila finálnu verziu dokumentu **Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030** (ďalej aj ako „Slovensko 2030“). Tento dokument je základným implementačným dokumentom Agendy 2030 za Slovenskú republiku a zároveň v zmysle zákona plní úlohu **Národnej stratégie regionálneho rozvoja**.

Definujú sa v ňom tri základné priority regionálneho rozvoja :

- a) dlhodobá konkurencieschopnosť, ekologicky, inovačne a environmentálne smerovaná ekonomika
- b) využívanie prírodných a ľudských zdrojov a potenciálu a zvýšenie kvality života
- c) zosúladenie a spolupráca pri zabezpečení regionálneho a územného rozvoja

Tieto priority sú neoddeliteľnou súčasťou rozvojových programov dokumentu Slovensko 2030, prepájajú Agendu 2030 a regionálny rozvoj a sú kľúčovým nástrojom naplnenia Agendy 2030 naprieč národnou, regionálnou a lokálnou úrovňou.

Ide o nasledovnú štruktúru:

1. Ochrana a udržateľný rozvoj prírodných a ľudských zdrojov, ako aj kultúrneho potenciálu, tak aby boli zachované pre ďalšie generácie a mohli byť využívané na ďalší rozvoj spoločnosti.
2. Premena hospodárstva SR do roku 2030 na konkurencieschopnú, inovačne orientovanú, nízko uhlíkovú obehovú ekonomiku, ktorá bude efektívne zhodnocovať vzdelanie, ľudský potenciál a zdroje a bude environmentálne aj sociálne udržateľná a odolná proti vonkajším aj vnútorným nepriaznivým vplyvom.
3. Zefektívnenie a priblíženie správy verejných záležitostí občanom prostredníctvom vybudovania viacúrovňového integrovaného manažmentu rozvoja na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Zároveň je cieľom efektívne využívať územný potenciál regiónov.
4. Zvýšenie kvality života pre všetky sociálne skupiny v jednotlivých strategicko-plánovacích regiónoch a zabezpečenie dostupnosti a kvality verejných služieb, práce a rovných príležitostí pre využitie potenciálu každého jednotlivca bez ohľadu na jeho sociálnoekonomické zázemie či znevýhodnenie. *Zdroj: PHRSR TSK*

Návrh vízie a stratégie je pomerne rozsiahly a je zameraný na viaceré oblasti, kde je potrebné čeliť najväčším výzvam. Okrem už spomínaných oblastí ako sú klimatické zmeny, prehlbujúce sa rozdiely medzi bohatými a chudobnými je zameraný aj na rastúcu globalizáciu, prudký rozvoj umelej inteligencie, nestabilitu svetovej ekonomiky, zvýšenú mobilitu a migráciu, nárast extrémizmu, nárast nedôvery k demokratickým inštitúciám a pod.

Súčasťou národných strategických dokumentov je aj **Národný investičný plán SR na roky 2018 – 2030** (ďalej aj ako „NIP“, alebo „NIP SR“), v lete roku 2021 bol zatiaľ vo forme **pilotnej verzie**.

Má povahu nadrezortného a integrovaného strategického dokumentu, ktorý v nadväznosti na ciele udržateľného rozvoja Agendy 2030 OSN obsahuje charakteristiky súčasného stavu, želaného stavu v roku 2030 a definuje kľúčové investičné programy s cieľom vybudovať novú hospodársku a sociálnu infraštruktúru, prípadne zlepšiť stav existujúcej infraštruktúry a naplniť tak dlhodobé potreby Slovenskej republiky. Obsahuje projekty v oblasti dopravy, energetiky, informatizácie a elektronickej komunikácie, výskumu a inovácií, zdravotníctva, životného prostredia, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, sociálnej inklúzie a zamestnanosti a regionálneho rozvoja.

Z dôvodu prípravy na nové programové obdobie EÚ (2021-2027) bol spracovaný na štátnej úrovni aj dokument **Východisková pozícia Slovenskej republiky k politike súdržnosti Európskej únie po roku 2020** (*Zdroj: MIRRI SR*), ktorý bol schválený vládou SR v roku 2018 a v rámci ktorého SR presadzuje zachovanie silnej pozície politiky súdržnosti v budúcom viacročnom finančnom rámci EÚ po roku 2020, ako aj udržania jej percentuálneho pomeru na čo najvyššej úrovni na celkovom rozpočte EÚ, ako hlavnej investičnej politiky EÚ na podporu rastu a zamestnanosti. *Zdroj: PHRSR TSK*

1.1.2 Partnerská dohoda SR pre roky 2021 – 2027

Ďalším zásadným dokumentom je aj strategický plán čerpania eurofondov v novom programovacom období. Je to takzvaná **Partnerská dohoda SR pre roky 2021 – 2027**.

Je postavená na piatich pilieroch:

- **Inovatívne Slovensko**
- **Ekologické Slovensko pre budúce generácie**
- **Mobilita, doprava a prepojenosť**

- Sociálne spravodlivé a vzdelané Slovensko

- Kvalitný život v regiónoch

Rezort investícií už v každej z piatich oblastí navrhol postup a rámcové kroky, ktoré budú zabezpečovať napĺňanie vízie rozvoja Slovenska. Okrem iného ide o digitalizáciu, podporu vedy a výskumu, prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo, rozvoj kvalitnej a udržateľnej dopravy, podporu inovácií a technologických transferov, adaptáciu na zmenu klímy, ochranu životného prostredia a odstránenie environmentálnych záťaží, či zlepšenie prístupu na trh práce a tvorbu nových a kvalitnejších pracovných miest.“

(Zdroj: <https://europskenoviny.sk/2020/09/07/remisova-eurofondy-pouzijeme-na-prosperujuce-zelensie-a-zdravsie-slovensko/>)

Na zabezpečenie funkčnosti Partnerskej dohody bolo nevyhnutné, aby Európsky parlament schválil legislatívu na úrovni EÚ, v období 1.Q 2021. Až na základe tohto aktu mohla vláda SR oficiálne zaslať návrh Partnerskej dohody na schválenie Európskej komisii. Následné finálne odsúhlasenie sa očakáva v 2-3.Q 2021, teda samotné čerpanie prvých financií z nových eurofondov vytvorených na tieto účely môžeme predpokladať na prelome rokov 2021 a 2022 (skôr v roku 2022). Podľa predpokladov a odhadov aktuálnych v čase prípravy tohto dokumentu, bude mať Slovensko k dispozícii takmer **13 miliárd Eur**.

Súbežne s prípravou eurofondov 2021-2027 na národnej úrovni sa pripravoval aj tzv. **Plán obnovy SR** v gescii Ministerstva financií SR, ktorý by mal odrážať požiadavky na tzv. **Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti EÚ - Recovery and Resilience Facility** (ďalej aj ako „RRF“). Tento mechanizmus tvorí hlavnú časť 750 miliardového postpandemického plánu EÚ pod názvom **NextGeneration EU - EÚ pre budúce generácie**.

Graf: Plán obnovy EU pre budúce generácie

NextGenerationEU

Grants	390.0
<i>of which provisioning for guarantees</i>	<i>5.6</i>
Loans	360.0
TOTAL	750.0

	Funding under NGEU	Funding under MFF	Total funding
Recovery and Resilience Facility	672.5	0.8	673.3
<i>Of which GRANTS</i>	<i>312.5</i>	<i>-</i>	<i>313.3</i>
<i>Of which LOANS</i>	<i>360.0</i>	<i>-</i>	<i>360.0</i>
REACT-EU	47.5	-	47.5
Rural development	7.5	77.9	85.4
Just Transition Fund	10.0	7.5	17.5
InvestEU	5.6	3.8	9.4
rescEU	1.9	1.1	3.0
Horizon Europe	5.0	79.9	84.9

All amounts in EUR billion in commitments, 2018 prices.
Source: European Commission.

(Zdroj: www.ec.europa.eu a PHRSR TSK)

Celý tzv. postpandemický plán EÚ s názvom EÚ pre budúce generácie (NextGenerationEU) v celkovom objeme 750 miliárd Eur, zahŕňa 390 miliárd dotačného programu (Grants) a 360 miliárd pôžičkového programu (Loans), ktoré sa budú okrem plánu Recovery and Resilience Facility (RRF) – Nástroj EÚ na podporu obnovy a odolnosti, realizovať aj cez programy REACT-EU, Rural development – Rozvoj vidieka, Just Transition Fund – Fond spravodlivej transformácie, InvestEU, rescEU a Horizon Europe v pomeroch alokácií, ako sú uvedené v tabuľke (Zdroj: ec.europa.eu a PHRSR TSK)

Program REACT-EU je reflexiou EÚ na pandemickú situáciu a spája sa s navýšením eurofondov ešte na programové obdobie 2014 – 2020. Ide o rýchle finančné prostriedky s využitím do troch rokov. Prioritne sú určené na boj s dopadmi pandémie, ale majú aj pomôcť a podporiť rozvoj v rôznych oblastiach. Predpokladá sa, že Slovensko získa z tohto zdroja až **780 miliárd Eur**, z ktorých najviac peňazí pôjde na podporu

zamestnanosti, tvorbu nových pracovných príležitostí a sociálne služby. Podpora je nasmerovaná aj do zdravotníctva, pre ľudí v prvej línii boja s COVID-19, do školstva, verejnej dopravy, na budovanie verejnej zelene v mestách, zateplenie domov či potravinovú a hygienickú pomoc pre ohrozené skupiny obyvateľstva. Z balíka REACT-EU sa jednotlivé operačné programy navýšia nasledovne: Operačný program Ľudské zdroje – 401,2 mil. €, Integrovaný regionálny operačný program – 246,8 mil. €, Operačný program potravinovej a základnej materiálnej pomoci – 24 mil. € a Operačný program Efektívna verejná správa – 108 mil. €.

(Zdroj: <https://www.mirri.gov.sk/aktuality/cko/vicepremierka-remisova-navrh-na-rozdelenie-780-milionov-eur-z-react-eu-je-hotovy/>)

Ďalšou výzvou súčasnej generácie je súbežný prechod na zelenú a digitálnu Európu. Podporovať sa budú rozsiahle investície napr. do inovácií a renovácií výroby, využívanie energií z obnoviteľných zdrojov, čistej dopravy, udržateľných potravín, inteligentného obehového hospodárstva atď. Tieto oblasti majú veľký potenciál podnietiť rast európskeho hospodárstva a tým aj hospodárstva na Slovensku. Podpora by mala byť v súlade s cieľmi Únie v oblasti klímy a životného prostredia.

Možnosti čerpania EÚ fondov v nedávnej minulosti

Predchádzajúce programové obdobie EÚ, resp. obdobie **Kohéznej politiky EÚ 2007 - 2013** bolo pre Slovenskú republiku prvým riadnym programovým obdobím. Stratégia, priority a ciele boli v rámci jednotlivých cieľov kohéznej politiky EÚ implementované cez jedenásť operačných programov (ďalej aj ako „OP“): Regionálny OP, OP Životné prostredie, OP Doprava, OP Informatizácia spoločnosti, OP Výskum a vývoj, OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, OP Zdravotníctvo, OP Technická pomoc, OP Bratislavský kraj, OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia a OP Vzdelávanie, spolu v sume približne **11,7 mld. EUR**. Okrem toho ešte v rámci Európskej poľnohospodárskej politiky existovali operačné programy a to Program rozvoja vidieka a OP Rybné hospodárstvo.

Obdobie **Kohéznej politiky EÚ 2014-2020** je realizované prostredníctvom siedmich hlavných operačných programov (ďalej aj ako „OP“), a to: OP Výskum a inovácie, OP Integrovaná infraštruktúra, OP Ľudské zdroje, OP Kvalita životného prostredia, Integrovaný regionálny operačný program (ďalej aj ako „IROP“), OP Efektívna verejná správa a OP Technická pomoc, v celkovej sume približne **13,8 mld. EUR**.

Trenčiansky kraj nemá určený samostatný OP, ale projekty s miestom realizácie na jeho území sú realizované najmä prostredníctvom IROP. Projekty na území TSK je zároveň možné financovať aj z iných OP, podobne aj cez národné projekty, prípadne projekty financované z Kohézneho fondu. V rámci **Európskej poľnohospodárskej politiky** existujú ďalšie operačné programy, a to **Program rozvoja vidieka** a **OP Rybné hospodárstvo**. Okrem toho existujú ešte programy realizované v rámci cieľa **Európska územná spolupráca**, v rámci ktorých je oprávneným miestom realizácie aj územie Trenčianskeho kraja, a to napríklad cez **Programy cezhraničnej spolupráce Slovensko - Česká republika**, **Programy nadnárodnej spolupráce Dunajský nadnárodný program 2014 – 2020** a **Stredná Európa 2014 - 2020** alebo **Programy medziregionálnej spolupráce ESPON 2020**, **Interreg Europe**, **URBACT III** a **Interact III**. K ďalším finančným nástrojom, v rámci ktorých bolo možné uchádzať sa o podporu aj na území Trenčianskeho kraja patrili **granty EHP a Nórska** a **Švajčiarsky finančný mechanizmus**.

(Zdroj: PHRSR TSK)

1.1.3 Kľúčové oblasti zahrnuté v Stratégií hospodárskej politiky SR do roku 2030

Boli schválené Vládou SR v roku 2018 a sú nasledovné:

1. rozvoj ľudského kapitálu
2. technologické zmeny a podpora inovatívneho potenciálu SR

3. environmentálna a energetická efektívnosť hospodárstva
4. rozvoj podnikateľského prostredia
5. regionálny rozvoj vrátane pôdohospodárstva

Táto stratégia určuje opatrenia všeobecne pre celé územie SR a ich podpora a implementácia zabezpečí konkurencieschopnosť a udržateľnosť hospodárskeho rastu pri zohľadnení ochrany životného prostredia.

1.1.3.1 Rozvoj ľudského kapitálu

navrhuje najmä:

- posilňovať spoluprácu verejného a súkromného sektora
- cielene podporovať profesijné potreby vytvárania nových pracovných miest
- podporovať koordináciu vzdelávania, rekvalifikáciu a motivačné programy s tvorbou pracovných miest
- stimulovať vzdelávanie v oblasti kreatívnych činností
- vytvárať špecializované tréningové a poradenské programy na mieru

1.1.3.2 Technologické zmeny a podpory inovatívneho potenciálu SR

navrhuje najmä:

- podporovať efektívne prepojenie akademického a súkromného sektora pri vývojovej a výskumnej činnosti
- zavádzať efektívne inovácie do praxe
- významné zvýšenie podielu výskumu a vývoja v podnikateľských subjektoch
- rozvíjať inovačný a technologický potenciál hospodárstva
- implementovať investície s vyššou pridanou hodnotou
- posilňovať technologický rozvoj
- podporovať inovácie smerujúce do odvetví so silným efektom inovačnej difúzie
- podporovať rozvoj spolupráce kreatívnych podnikov s technologickým sektorom a tradičným priemyslom

1.1.3.3 Environmentálna a energetická efektívnosť hospodárstva

navrhuje najmä:

- posilňovať výstavbu, rozvoj a efektívnosť dopravnej infraštruktúry, verejnej osobnej dopravy, nemotorovej dopravy a elektrifikovanej hromadnej dopravy
- stimulovať rozvoj technológií a infraštruktúry využívajúcich alternatívne formy palív
- podporovať obnovu existujúcich budov s cieľom znižovať ich energetickú náročnosť
- podporovať výstavbu ultra nízkoenergetických, pasívnych a aktívnych budov a budov s takmer nulovou spotrebou energie, s dôrazom na zdravé vnútorné prostredie a využívanie inteligentných meracích systémov pri dosahovaní úspor energie
- zabezpečiť v rámci obehového hospodárstva trvalo udržateľné zhodnocovanie odpadov
- posilňovať modernizáciu a efektívne využívanie existujúcej teplárenskej infraštruktúry

1.1.3.4 Rozvoj podnikateľského prostredia

navrhuje najmä:

- podporovať export, internacionalizáciu a zapojenie slovenských podnikov do globálnych hodnotových reťazcov s posilňovaním podpory podnikov tak vo fáze ich vzniku, ako aj rozvoja
- stimulovať rozvoj podnikateľského prostredia v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu s podporou rozvoja klastrových organizácií, sietí a kooperačných platforiem v sektore kultúrneho a kreatívneho priemyslu

1.1.3.5 Regionálny rozvoj vrátane pôdohospodárstva

navrhuje najmä:

- posilňovať a rozvíjať kvalitnú, dostupnú a integrovanú dopravnú infraštruktúru s prepojením na menej rozvinuté regióny
- dostavbu prioritných úsekov diaľnic a rýchlostných ciest
- rozvoj a údržbu ciest I., II. a III. triedy
- podporovať a rozvíjať existujúci prírodný a kultúrohistorický potenciál cestovného ruchu
- podporovať domácu regionálnu produkciu potravín
- podporovať vyšší podiel slovenských potravín v obchodných reťazcoch
- podporovať skracovanie dodávateľského reťazca medzi prvovýrobcom a konečným spotrebiteľom
- posilňovať potravinovú sebestačnosť a bezpečnosť
- rozvíjať kvalifikovanú zamestnanosť v pôdohospodárskych odvetviach
- stabilizovať populáciu vidieckeho obyvateľstva
- podporovať a chrániť tradičné a lokálne druhy rastlín a zvierat, ktoré sú vzácné z historického hľadiska
- podporovať ochranu zmeny klímy ako aj ochranu biodiverzity

(Zdroj PHRSR TSK)

1.1.4 Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (RIS3)

Táto stratégia, ktorú vláda SR schválila na svojom rokovaní dňa 13. 11. 2013 uznesením č. 665/2013) podnecuje štrukturálnu zmenu slovenskej ekonomiky smerom k rastu založenému na zvyšovaní inovačnej schopnosti a excelentnosti vo výskume a inováciách s cieľom podporovať udržateľný rast príjmov, zamestnanosti a kvality života.

Hlavné opatrenia tejto stratégie:

- technologický upgrade pre štrukturálne zmeny v priemysle
- podpora budovania výskumných a inovačných kapacít v slovenských podnikoch
- rozvoj excelentného výskumu so zabezpečením potrebnej infraštruktúry pre výskum a vývoj
- prepájanie univerzít, akadémií vied, výskumných inštitúcií a partnerov z oblasti priemyslu
- stimulovanie medzinárodnej spolupráce vo vede a technike
- stimulovanie poznatkovo orientovaných služieb a kreatívneho priemyslu
- podpora výskumu a inovácií v environmentálnych oblastiach
- podpora otvorenej a inkluzívnej spoločnosti
- ochrana a využívanie duševného vlastníctva
- zlepšenie kvality vzdelávania s dôrazom na odbory pre RIS3
- podpora mobility vysokoškolsky kvalifikovaných pracovníkov

1.1.5 Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030

Definuje stratégiu nástupu Slovenska do jednotného digitálneho trhu v Európe. Je založená na výskume súčasných trendov a priorít EÚ, preberania príkladov najlepšej praxe členských krajín EÚ a analýzy a trendov

súčasného stavu na Slovensku. Hlavným prínosom dokumentu je určenie hlavných prioritných oblastí Slovenska pre komplexné zlepšenie budovania jednotného digitálneho trhu.

1.1.5.1 Krátkodobé opatrenia stratégie digitálnej transformácie:

- vytvorenia základov pre moderné digitálne hospodárstvo
- zlepšenie schopností verejnej správy inovovať a využívať dáta
- zlepšenia vzdelávania a zabezpečenia digitálnych zručností pre modernú dobu

1.1.5.2 Dlhodobé opatrenia stratégie digitálnej transformácie:

- zmeniť orientáciu slovenského hospodárstva na digitálnu ekonomiku
- využiť potenciál nových technológií (umelá inteligencia, blockchain, cloud, robotika) a inovácií pre podporu digitálnej ekonomiky a Smart Industry
- vytvoriť ekosystém slovenských Digitálnych inovačných hubov (DIHs)
- budovať dátové hospodárstvo pre lepšie využívanie dát
- implementovať novú legislatívu a regulačnú politiku pre vytvorenie ideálneho ekosystému pre malých a stredných podnikateľov a start-upy
- využiť umelú inteligenciu a iné technológie pre personalizované vzdelávanie
- podporiť bezpečnosť nástrojmi prediktívnej polície a výrazne zlepšiť prácu bezpečnostných zložiek s informáciami (Vzdelaná, zdravá a bezpečná spoločnosť)
- vytvárať národné projekty a promovať medzinárodné iniciatívy pre tvorbu inteligentných regiónov, miest a obcí – Smart City
- zvýšiť investície do vedy a výskumu
- zvýšiť motiváciu vedeckého výskumu v pedagogike zameraného na identifikovanie nedostatkov v oblasti IT vzdelávania
- podporiť výskum v oblastiach nových technológií a umelej inteligencie

(Zdroj: PHRSR TSK)

1.1.6 Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania (ďalej aj ako NPRVaV)

Je nosným dokumentom pre výchovu a vzdelávanie a jeho *Implementačný plán*, ktorý určuje smerovanie školstva v SR do roku 2027. Východiskom pre jeho spracovanie bol strategický materiál „Učiace sa Slovensko“ spracovaný v roku 2017 s ambíciou zásadnej reformy školstva. Obsahom NPRVaV je šesť čiastkových cieľov pre regionálne školstvo, šesť pre vysoké školstvo a 106 opatrení. Implementačný plán tvorí päť dvojročných akčných plánov. Dokument rieši aj otázky financovania pedagogických zamestnancov v školstve.

Prierezové témy NPRVaV:

- rozvoj celoživotného vzdelávania
- integrácia a inklúzia žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a marginalizovaných rómskych komunít
- prepojenie systému výchovy a vzdelávania s potrebami trhu práce a ekonomiky

(Zdroj : <https://www.minedu.sk/uciace-sa-slovensko/>)

1.1.7 Stratégia rozvoja elektromobility a jej vplyv na národné hospodárstvo SR

Jej cieľom je obnoviť a modernizovať komplexné riadenie a celospoločenskú podporu a rozvoj elektromobility, nakoľko ide o perspektívne odvetvie automobilového priemyslu a SR je lídrom výroby „klasických“ automobilov.

Ciele stratégie rozvoja elektromobility:

- zvýšenie objemu zahraničných investícií
- zvýšenie tvorby pracovných miest
- rast produkcie s vyššou pridanou hodnotou
- posilnenie domáceho dopytu a exportnej výkonnosti automobilového priemyslu
- zníženie znečistenia exhalátmi a pokles akustického hluku
- rozšírenie vedecko-výskumnej činnosti
- posilnenie inovačného potenciálu v oblasti elektromobility

1.1.8 Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030

Je strategický dokument, ktorého cieľom je komplexné a efektívne nastavenie dopravného sektora v súlade s cieľmi EÚ na vytvorenie zdravšieho a bezpečnejšieho života obyvateľov. Dokument analyzuje všetky aktuálne problémy a následne v implementačnom pláne definuje jednotlivé projekty a aktivity na zlepšenie tohto stavu. Najväčšou výzvou v tejto oblasti je identifikácia prijateľných druhov udržateľnej dopravy a ich efektívne manažovanie na dosiahnutie optimálnej funkcie udržateľného dopravného systému so zameraním na návrh systému verejnej dopravy.

Hlavné sektory dopravy:

- cestná doprava
- železničná doprava
- verejná osobná doprava
- lokálna a regionálna doprava
- vodná doprava
- civilné letectvo

1.1.9 Ostatné strategické dokumenty

Na tvorbu tohto dokumentu mali okrem už vymenovaných a popísaných stratégií vplyv aj ďalšie dokumenty, ktoré svojim obsahom, opatreniami a plánmi rozvoja ovplyvňujú územie TSK a teda aj samotnej obce Trenčianskej Teplej. Ide najmä o **Koncepciu mestského rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030, Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb, Návrh Strategického rámca v zdravotníctve pre roky 2013 – 2030, Stratégiu dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti v Slovenskej republike (2019), Národný program aktívneho starnutia, Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím, Program odpadového hospodárstva SR do roku 2030, Národnej stratégie manažmentu bezpečnostných rizík SR, Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030** a ďalšie. (Zdroj PHRSR TSK)

1.2 Konceptné východiská

Základné piliere z ktorých vychádza tento dokument v tejto oblasti vychádzajú z troch hlavných konceptov:

- udržateľný rozvoj
- smart rozvoj
- viacúrovňová spolupráca spravovania a rozvoja obcí, miest a regiónov

1.2.1 Udržateľný rozvoj

Pojem **udržateľný rozvoj** znamená rozvoj, ktorý naplňa potreby súčasnej generácie tak, aby pritom neohrozil naplnenie potrieb budúcich generácií. Teda súčasná prosperita nemá byť na úkor budúcich generácií.

Základné piliere udržateľného rozvoja:

- ekonomický
- sociálny
- environmentálny

OSN vo svojom dokumente Agenda 2030 definuje vyššie spomínaných 17 cieľov pre lepšiu a udržateľnú budúcnosť, ktoré je možné roztriediť do spomínaných troch pilierov nasledovne :

1.2.1.1 Ekonomický pilier

Ktorý predstavuje rast hospodárstva a ekonomickej sily obyvateľov, je postavený na sledovaní cieľov Zníženie regionálnych disparít, Zodpovedná spotreba a produkcia, Dôstojná práca a ekonomický rast a Priemysel, inovácie a infraštruktúra. Hlavnými merateľnými indikátormi sú výška HDP na obyvateľa, exportná výkonnosť, zamestnanosť, životná úroveň a pod.

1.2.1.2 Sociálny pilier

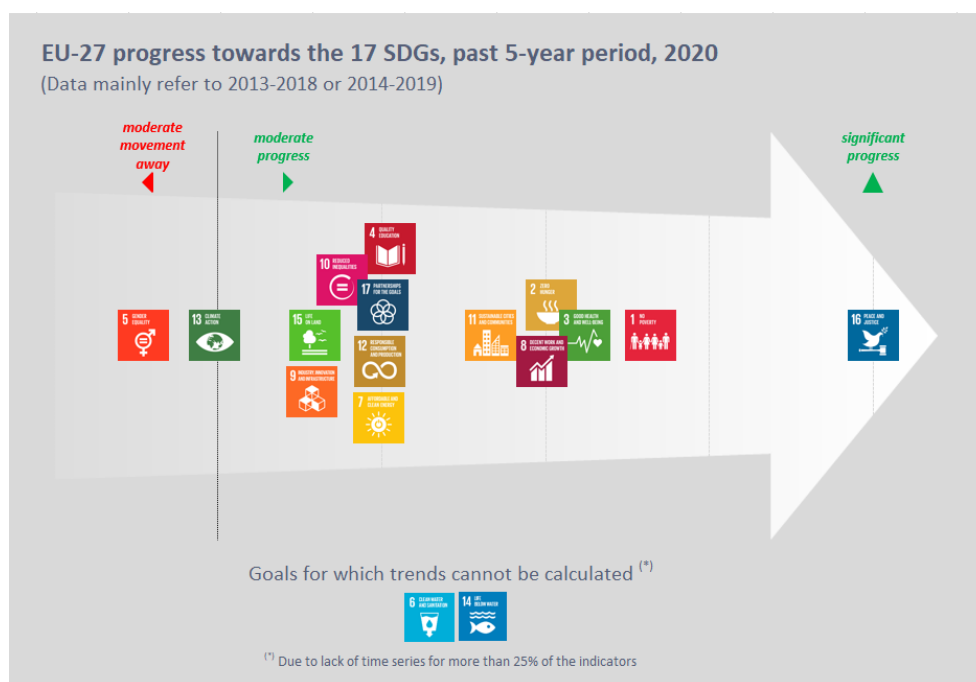
Teda zvyšovanie kvality života, stavia na cieľoch Žiadny hlad, Žiadna chudoba, Rodová rovnosť, Kvalitné vzdelávanie, Zdravie a dĺžka života a Mier, spravodlivosť a silné inštitúcie. Hlavnými merateľnými indikátormi sú indikátory tzv. Indexu ľudského rozvoja (HDI) ako napr. dĺžka života, zdravie, vedomosti či kvalita života a pod.

1.2.1.3 Environmentálny pilier

Ktorým je schopnosť udržania dlhodobej kvality životného prostredia, sleduje ciele Klíma, Život pod vodou, Život na pevnine, Čistá voda a hygiena, Dostupná a čistá energia, Udržateľné mestá a komunity a Partnerstvá. Hlavnými merateľnými indikátormi sú indikátory merania tzv. Ekologickej stopy, t.j. pomer spotreby prírodných zdrojov k biologickej kapacite daného územia či využívaná prírodná plocha na osobu a pod. (Zdroj PHRSR TSK)

EÚ prakticky v rámci všetkých svojich politík a stratégií zdôrazňuje **udržateľnosť rozvoja**, s cieľom dosiahnuť inteligentný a udržateľný rast regiónov a inklúziu. Nadväzuje tak na iniciatívu OSN, ktorá vo svojej Agende 2030 definuje 17 priorít (cieľov) pre lepšiu a udržateľnú budúcnosť. EÚ približuje tieto priority svojim členským štátom v kľúčovej publikácii *Sustainable development in the European Union*, v ktorej zároveň predstavuje štatistický rámec pre meranie pokroku v rámci jednotlivých priorít. Táto úloha bola zverená Štatistickému úradu európskych spoločenstiev (Eurostat), ktorý má pravidelne monitorovať pokrok smerom k cieľom udržateľného rozvoja Agendy 2030 v kontexte EÚ. Na tento účel koordinoval aj prípravu súboru indikátorov EÚ a je poverený jeho správou. Vypracováva tiež pravidelné štatistické monitorovacie správy o pokroku smerom k cieľom udržateľného rozvoja v kontexte EÚ. Správy sú založené na súbore obsahujúcom 100 indikátorov, z ktorých je 41 viacúčelových, t. j. používajú sa na monitorovanie viac ako jedného cieľa. Súbor indikátorov je otvorený a môže sa revidovať podľa politického vývoja alebo vývoja zdrojov dát. Výsledky monitorovania ukazujú nerovnomerný progres cieľov v uplynulých piatich rokoch, pričom najväčší pokrok zaznamenávame v napĺňaní cieľa 16 a najmenší pri celi 5 (viď obrázok).

Obrázok Progress naplňania cieľov EU za posledných 5 rokov, 2020 (dáta k 2013-2018 alebo 2014-2019)

(Zdroj: ec.europa.eu a PHRSR TSK)

Spolu s udržateľnosťou svetové spoločenstvo a EÚ skloňuje termín **konkurencieschopnosť**, pričom udržateľnosť rozvoja možno považovať za predpoklad konkurencieschopnosti. Tú nemožno vnímať čisto z pohľadu ekonomickej výkonnosti, ale k jej meraniu a hodnoteniu je nutné pristupovať multidimenzionálne. Upozorňuje na to najmä Svetové ekonomické fórum (WEF), ktoré sa dlhodobo zaoberá otázkami výkonnosti národných ekonomík. V každoročne aktualizovanej publikácii *The Global Competitiveness Report* charakterizuje konkurencieschopnosť ako súbor inštitúcií, politík a faktorov, ktoré determinujú úroveň produktivity krajiny. Zároveň poukazuje na to, že národnú konkurencieschopnosť nie je možné obmedziť iba na sledovanie produktivity a zisku, ako je to zaužívané v súkromnom podnikovom sektore (mikroekonomický pohľad), ale sledovanie zahŕňa aj sociálne a ekologické faktory ako kvalita života a iné neekonomické faktory. Na sledovanie konkurencieschopnosti sa používa tzv. komplexný kompozitný index (The Global Competitiveness Index), pri ktorom sa pre dosiahnutie ekonomického úspechu v podmienkach štvrtej industriálnej revolúcie vníma ako kľúčová najmä **úloha ľudského kapitálu, inovácií a odolnosti ekonomiky**. V podmienkach EÚ je táto metodológia pretavená do európskeho indexu konkurencieschopnosti - *European Competitiveness Index*. (Zdroj PHRSR TSK)

Na národnej úrovni existujú v trinástich členských krajinách eurozóny a v troch členských krajinách EÚ, ktoré neparticipujú na spoločnej mene tzv. národné rady pre produktivitu. Slovensko sa k nim pridalo v septembri 2019. *Národná rada pre produktivitu SR (NRP SR)* sa skladá z predstaviteľov analytických jednotiek vybraných ministerstiev, ako i odborníkov z rôznych oblastí ekonomiky. Hlavným výstupom Rady je každoročná odborná a nezávislá **Správa o produktivite a konkurencieschopnosti krajiny**. Z podnetu MH SR bol na konci roka 2020 vytvorený návrh na zriadenie novej *Rady vlády pre konkurenciu a produktivitu*, ktorá by nahradila dovtedajšie pracovné telesá - Radu vlády SR na podporu exportu a investícií, Radu SARIO, Národnú radu pre produktivitu a Ekonomickú krízovú radu MH SR.

Podľa Svetového ekonomického fóra sa Slovensko nachádzame na 42. pozícii, t.j. v prvej tretine rebríčka konkurencieschopnosti ekonomík.

Slovenská ekonomika stojí na vývoze, problematická je však **nízka domáca pridaná hodnota vývozu**, ktorá ukazuje, že naša ekonomika je stále do značnej miery „montážnou dielňou“ medzinárodných spoločností. Pre udržanie a posilnenie pozície v globálnej konkurencii je nutné **zvýšiť orientáciu na procesy s väčšou pridanou hodnotou**.

Produktivita pracovnej sily ekonomiky Slovenska sa do roku 2010 rapídne približovala k priemeru EÚ. Následne však stagnovala a v súčasnosti sa nachádza tesne nad **80 % priemeru EÚ-28**. Od roku 2011 sa medzera medzi Slovenskom a priemerom EÚ už nezmenšuje.

Náklady na zamestnanca rastú, čo má negatívny vplyv na konkurencieschopnosť krajiny a výhoda relatívne lacnej pracovnej sily môže v blízkej budúcnosti skončiť. **Na veľmi nízkej úrovni sú investície do nehmotných aktív ako sú informačné technológie a produkty duševného vlastníctva**, pričom práve tie stimulujú inovácie a prispievajú k rastu celkovej produktivity. Slovensko dosahuje slabé výsledky v kvalite logistiky a v budovaní dopravnej siete a tiež **spotreba energie z obnoviteľných zdrojov sa nachádza medzi najnižšími v EÚ**. Rovnako sledujeme trend prehlbujúceho sa **zaostávania slovenských žiakov za ostatnými krajinami a nízku mieru prepojenia medzi vzdelávaním, trhom práce a produktivitou** či konkurencieschopnosťou. **Tretina pracovných miest je u nás ohrozená automatizáciou**, najviac spomedzi krajín OECD. Verejné a súkromné **výdavky na výskum a vývoj na Slovensku zaostávajú za okolitými krajinami a priemerom EÚ**. Nízka úroveň univerzít a vedy a výskumu vedie k **úniku mozgov**, tak čo sa týka študentov, ako aj vedeckých pracovníkov. Slovenskí študenti často zostávajú v zahraničí. Zamestnanosť v posledných rokoch stúpala a nezamestnanosť klesala, ale regionálne rozdiely v nezamestnanosti zostávajú vysoké. V porovnaní s priemerom EÚ sú na Slovensku vysoké aj **rodové rozdiely** v zamestnanosti a platoch a participácia matiek s malými deťmi na trhu práce je medzi najnižšími v rámci EÚ. Miera dôvery občanov v inštitúcie predstavujúce vládnu moc je nízka a významným spoločenským problémom na Slovensku, ktorý brzdí ekonomický rast, je **korupcia**. Slovensko sa nachádza v strede rebríčka podľa stupňa vnímanej korupcie, **na 59. mieste z 180 krajín**, čím sa zaraďuje medzi **najhoršie umiestnené členské štáty EÚ**. Radíme sa aj medzi krajiny s najmenšou dôverou v justičný systém v rámci EÚ-28. Silnejšia nedôvera je len v Chorvátsku a Taliansku. Tiež byrokracia na Slovensku výrazne presahuje priemer EÚ – 28, z pohľadu náročnosti a prácnosti, ale aj počtu dní na vybavenie zakladania podnikov. Máme ale **najviac rýchlorastúcich podnikov** z okolitých štátov a poskytujeme **priestor pre rast podnikov**, čo kladne prispieva k približovaniu sa k vyspelými krajinami. Slovensko na začiatku svojej existencie výrazne naštartovalo svoje približovanie k silným európskym ekonomikám. Tento trend sa však zmenil a aktuálne nedochádza k obnove silného rastu ekonomiky a dobiehanie vyspelejších krajín EÚ sa spomalilo. Na to, aby sme znovu posilnili našu ekonomiku a priblížili sa ku krajinám EÚ sú potrebné ambiciózne zmeny a reformy.

Národná rada pre produktivitu preto identifikovala viacero opatrení, ktorých účelom je podporiť rast produktivity slovenskej ekonomiky a zvýšiť jej konkurencieschopnosť v tzv. **Desatoro na zvýšenie konkurencieschopnosti a prosperity Slovenska**, ktoré sa zameriavajú na zlepšenie podnikateľského prostredia, zefektívnenie verejnej správy, elimináciu korupcie, obnovenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií, prioritizáciu dopravných infraštruktúrnych projektov na princípe hodnoty za peniaze, podporu vedy a výskumu, mapovanie kariér absolventov prostredníctvom využívania administratívnych dát a dát z absolventských a zamestnávateľských prieskumov, zastavenie úniku mozgov, zlepšenie kvality a štruktúry vzdelávania na všetkých úrovniach, zvyšovanie zamestnanosti s vyššou participáciou pracovníkov v preddôchodkovom a dôchodkovom veku, a podobne. (Zdroj: https://www.vlada.gov.sk/data/files/7813_spra%CC%81va-o-produktivite-a-konkurencieschopnosti-slovenska-2019.pdf)

Pre zvrátenie načrtnutých negatívnych trendov je potrebné **premietnutie všetkých zistení a odporúčaní z centrálnej úrovne aj do politík samosprávných krajov a obcí** v tých oblastiach, ktoré spadajú do ich kompetencií. Tvorbu verejných politík na všetkých úrovniach (štát, kraje, mestá a obce) musí charakterizovať synergia a súčinnosť jednak vzájomne, jednak v interakcii s podnikateľským či občianskym sektorom. Ide o dlhodobo veľmi akcentovaný, no dodnes len málo uplatňovaný, **integrovateľný prístup**, ktorý je nevyhnutnou

podmienkou i pre nadchádzajúce obdobie čerpania fondov EÚ. Podstata regionálnej konkurencieschopnosti z pohľadu EÚ spočíva na dvoch ukazovateľoch: **produktivite a zamestnanosti** v jednotlivých regiónoch.

1.2.2 SMART rozvoj

Podľa Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie bude dôležité ako úspešne budeme schopní prejsť po skončení pandémie na udržateľné hospodárstvo a spoločnosť, bude do značnej miery závisieť od synergie medzi digitálnou a zelenou transformáciou. Európska únia sa chce do roku 2030 stať digitálne suverénnou v otvorenom a vzájomne prepojenom svete a presadzovať digitálne politiky, ktoré ľuďom a podnikom umožnia pripraviť sa na udržateľnú a prosperujúcu digitálnu budúcnosť zameranú na človeka.

Európska komisia preto v marci 2021 vydala oznámenie Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom „2030 Digitálny kompas: Európska cesta pre digitálnu dekádu“ s cieľom jednoznačne vytýčiť priority a zabezpečiť tak úspešnú digitálnu transformáciu Európy. Tá v pretrvávajúcej kríze v dôsledku pandémie Covid-19 nadobudla prvoradý význam.

Digitálny kompas obsahuje konkrétne ciele a merateľné ukazovatele pre digitálne zručnosti, konektivitu, cloudové služby, umelú inteligenciu aj online dostupnosť základných verejných služieb. Sú zamerané na štyri kľúčové oblasti – dve sa týkajú digitálnych kapacít, resp. infraštruktúry a digitálnych zručností a dve sa týkajú digitálnej transformácie podnikov a verejnej správy:

1. do roku 2030 by minimálne 80 % všetkých dospelých v EÚ malo mať základné digitálne zručnosti a v oblasti IKT by malo byť zamestnaných aspoň 20 miliónov špecialistov, pričom sa má klásť dôraz na väčšie zastúpenie žien na týchto pracovných miestach
2. do roku 2030 by všetky domácnosti v EÚ mali mať gigabitové pripojenie a všetky obývané oblasti by mali byť pokryté sieťou 5G; výroba mikroprocesorov v Európe by mala predstavovať 20 % svetovej produkcie; v EÚ by sa malo sprevádzkovať 10 000 klimaticky neutrálnych vysoko bezpečných edge uzlov, ktoré zabezpečia dostupnosť dátových služieb s nízkou latenciou pre podniky bez ohľadu na ich lokalitu; a do roku 2025 by mala mať EÚ prvý kvantový počítač, ktorý prispeje k tomu aby bola Európa lídrom v kvantových technológiách
3. do roku 2030 by tri zo štyroch podnikov mali využívať cloudové služby, big data a umelú inteligenciu; viac ako 90% MSP by malo dosiahnuť aspoň základnú úroveň digitálnej intenzity a počet digitálnych „jednorozčcov“ v EÚ by sa mal zdvojnásobiť
4. do roku 2030 by mali byť všetky kľúčové verejné služby dostupné online; všetci občania budú mať prístup k svojim elektronickým zdravotným záznamom; a 80 % občanov by malo používať elektronickú identitu

Dôležitou súčasťou implementácie Digitálneho kompasu sú nadnárodné projekty, ktorých zoznam a anotácie Európska komisia predstavila. Pre dosiahnutie stanovených cieľov tak Digitálny kompas vytvára spoločnú riadiacu štruktúru založenú na pravidelnom monitorovaní stanovených cieľov podľa DESI (Digital Economy and Society Index).

Digitálny kompas obsahuje okrem vízie a cieľov pre digitálnu transformáciu EÚ do roku 2030 aj zámer vytvoriť tzv. rámec digitálnych princípov, ktoré určia „Európsku cestu“ digitálnej transformácie. K nim patrí univerzálny prístup k internetu, dôveryhodné a bezpečné online prostredie, digitálne technológie rešpektujúce životné prostredie alebo algoritmy zacielené na používateľov. (Zdroj: <https://www.mirri.gov.sk/aktuality/digitalna-agenda/europska-komisia-predstavila-digitalny-kompas-do-roku-2030/index.html> a PHRSR TSK)

1.2.3 Viacúrovňová spolupráca spravovania a rozvoja obcí, miest a regiónov

OECD vo svojich dokumentoch týkajúcich sa rozvoja a verejnej správy na Slovensku dlhodobo upozorňuje na nedostatky, ktoré Slovenskú republiku napriek mnohým pozitívnym krokom stále charakterizuje najmä z pohľadu

- nízkej efektívnosti strategického riadenia regionálneho rozvoja
- nízkej súčinnosti s aktérmi regionálneho rozvoja pri tvorbe a implementácii stratégií regionálneho rozvoja

Zlepšenie kvality verejnej správy patrí preto k prioritám rozvoja krajiny. Táto oblasť je veľmi intenzívne a citlivo vnímaná celou populáciou. Základnou výzvou v tejto oblasti je potreba lepšej koordinácie a vertikálnej spolupráce a synergie všetkých verejných inštitúcií. Jednotné smerovanie politík a strategických rozhodnutí z národnej až po regionálnu úroveň, integrované plánovanie výdavkov, identifikovanie nedostatkov, zosúladienie rozpočtov a odstránenie duplicitných činností a investícií je počiatočným krokom na celkové zlepšenie verejnej správy.

Viaceré dokumenty Európskej komisie a OECD odporúčajú spracovanie rozvojových stratégií na úrovni tzv. strategicko-plánovacích regiónov (ako čiastkových územných jednotiek pre plánovanie na subregionálnej úrovni), ktoré môžu byť chápané ako skupiny obcí pre potreby podpory regionálneho rozvoja. Na Slovensku strategicko-plánovací región (ďalej ako „SPR“) je možné zároveň chápať aj ako územie v rozsahu okresu alebo skupiny okresov, ktoré sú územne blízke a majú spoločné špecifické danosti a potenciál (napr. zdroje, kultúru a históriu), záujmy, výzvy, problémy, či podmienky rozvoja. Takto chápané strategicko-plánovacie regióny sú vhodné aj pre definovanie integrovaných územných stratégií v kontexte prípravy investičných stratégií a projektov s podporou štrukturálnych fondov.

1.3 Identifikácia a analýza riešeného územia v kontexte širších vzťahov

1.3.1 Identifikácia územia

Obec Trenčianska Teplá je súčasťou Trenčianskeho samosprávneho kraja. Je v blízkosti krajského a okresného mesta Trenčín. Toto územie je vymedzené v rámci jeho zaradenia v európskej normalizovanej klasifikácii územno – štatistických jednotiek, jednotlivých územných celkov, na Slovensku NUTS, (Nomenclature of Territorial Units for Statistics, Eurostat ďalej aj ako „NUTS“) a územnosprávneho členenia SR, podľa ktorých sa Trenčiansky samosprávny kraj v rámci územia Slovenska nachádza na úrovni NUTS 3 reprezentovanej ôsmimi samosprávnymi krajinami SR. TSK sa ďalej člení na 9 okresov: Bánovce nad Bebravou, Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Partizánske, Považská Bystrica, Prievidza, Púchov, Trenčín, s celkovým počtom 276 obcí v nasledovnej štruktúre :

Okres	Rozloha v km ²	Počet obcí 2015, nezmenený k 31.12.2019	Počet obyvateľov SODB 2011	Počet obyvateľov 2015	Počet obyvateľov k 31.12.2019
Trenčín	675	37	113 115	113 863	114 670
Bánovce nad Bebravou	462	43	37 128	36 833	36 184
Ilava	359	21	60 578	60 194	59 075
Myjava	326	17	27 531	27 083	26 256
Nové Mesto nad Váhom	580	34	62 707	62 531	62 575
Partizánske	301	23	47 166	46 462	45 489

Považská Bystrica	463	28	63 550	63 176	62 351
Prievidza	960	52	137 894	136 554	133 721
Púchov	375	21	44 659	44 537	44 248
Spolu	4501	276	594328	591 233	584 569

(Zdroj: ŠÚ SR a PHRSR TSK)

Okres Trenčín

Mestá: Trenčín (55 383), Nemšová (6 414), Trenčianske Teplice (4 162)

Obce: Adamovské Kochanovce, Bobot, Dolná Poruba, Dolná Súča, Drietoma, Dubodiel, Horná Súča, Horňany, Horné Srnie, Hrabovka, Chocholná-Velčice, Ivanovce, Kostolná-Záriečie, Krivosúd-Bodovka, Melčice-Lieskové, Mníchova Lehota, Motešice, Neporadza, Omšenie, Opatovce, Petrova Lehota, Selec, Skalka nad Váhom, Soblahov, Svinná, Štvrtok, **Trenčianska Teplá**, Trenčianska Turná, Trenčianske Jastrabie, Trenčianske Mitice, Trenčianske Stankovce, Trenčianske Teplice, Veľká Hradná, Veľké Bierovce, Zamarovce

Obec Trenčianska Teplá

Trenčianska teplá je jednou z najväčších obcí okresu Trenčín. Jej nespornou strategickou výhodou je jej poloha. Je cestným aj železničným dopravným uzlom na hlavnej trase severnej magistrály, ktorá prepája východnú a západnú časť Slovenskej republiky. Zároveň je spojniciou s Českou republikou, Moravou, lokálnou železničnou traťou. Je v blízkosti krajského mesta Trenčín, mesta Dubnica nad Váhom a kúpeľného mesta Trenčianske Teplice. S kúpeľným mestom je prepojená jedinečnou jednokoľajovou železničnou traťou, po ktorej premáva električka. Medzi obcou Trenčianska Teplá a mestom Dubnica nad Váhom je vybudovaný diaľničný privádzač diaľnice D1, ktorá je už spomínanou spojniciou západnej a východnej časti Slovenska. Toto všetko predurčuje obec Trenčianska Teplá na ďalší rozvoj cestovného ruchu. Obec ponúka svojim obyvateľom základnú občiansku vybavenosť a zdravotnú a sociálnu starostlivosť. Cieľom je poskytovať široké spektrum kvalitných služieb obyvateľom.

Vývoj obyvateľstva obce:

roky	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet obyvateľov	4130	4147	4155	4169	4204	4211	4248	4240

(Zdroj: Štatistický úrad SR, 2020, vlastné spracovanie)

Trenčiansky samosprávny kraj sa nachádza v západnej časti Slovenskej republiky, zaberá územie 4 501,9 km², svojou rozlohou je druhý najmenší spomedzi ôsmich slovenských krajov, pričom zaberá 9,2 % rozlohy SR. Takisto počtom obyvateľov je Trenčiansky kraj po Trnavskom kraji druhým najmenším krajom Slovenska, pričom podľa zverejnenej demografickej prognózy výskumného demografického centra INFOSTAT - Centrum spoločenských a psychologických vied SAV bude mať Trenčiansky kraj **v roku 2040 najmenší počet obyvateľov** spomedzi všetkých krajov Slovenska. (Zdroj: <http://www.infostat.sk/vdc/pdf/Krajokrprog2040.pdf>)

Na území Trenčianskeho samosprávneho kraja sa nachádza 9 okresov, ktorých veľkosť, počet a hustotu obyvateľov ako aj niektoré ďalšie parametre zachytáva nasledujúca tabuľka.

Tabuľka Základné údaje o okresoch Trenčianskeho samosprávneho kraja

Okres	Počet obcí okresu so štatútom mesta / ich rozloha km2	Počet obyvateľov žijúcich v obciach so štatútom mesta	Počet obcí okresu so štatútom vidieckej obce / ich rozloha km2	Počet obyvateľov žijúcich v obciach so štatútom vidieckej obce	Celková rozloha okresu km2	Celkový počet obyvateľov okresu	Hustota obyvateľstva (Počet obyvateľov na km2)	Stupeň urbanizácie (Podiel mestského obyvateľstva na celkovom počte obyvateľov)
Trenčín	3/125,9	65 954	34/548,92	48 716	674,82	114 670	169,93	57,52%
Bánovce nad Bebravou	1/26,46	17 750	42/435,49	18 434	461,95	36 184	78,33	49,04%
Ilava	3/84,74	40 054	18/273,76	19 021	358,5	59 075	164,78	67,80%
Myjava	2/89,61	16 282	15/237,83	9 974	327,44	26 256	80,19	62,01%
Nové Mesto nad Váhom	2/83,52	28 835	32/496,47	33 740	579,99	62 575	107,89	46,08%
Partizánske	1/22,38	22 269	22/278,65	23 220	301,03	45 489	151,11	48,95%
Považská Bystrica	1/90,56	39 270	27/372,59	23 081	463,15	62 351	134,62	62,98%
Prievidza	4/133,02	71 719	48/826,75	62 002	959,77	133 721	139,33	52,63%
Púchov	1/41,5	17 561	20/333,84	26 687	375,34	44 248	117,89	39,69%
TSK SPOLU	18/697,69	319 694	258/3 804,3	264 875	4 501,99	584 569	129,84	54,68%

(Zdroj: databáza DATAcube., ŠÚ SR, PHRSR TSK)

Najväčším okresom TSK čo sa týka rozlohy je okres Prievidza (960 km²). Najhustejšie obývaným je okres Trenčín s takmer 170 obyvateľmi na km² a okres Ilava s takmer 165 obyvateľmi na km².

(Zdroj: <http://www.infostat.sk/vdc/pdf/Krajokrpriq2040.pdf>)

Trenčiansky samosprávny kraj sa nachádza v západnej časti Slovenska, vo svojej západnej časti susedí so Zlínskym krajom (Česká republika), na severovýchode so Žilinským, na východe s Banskobystrickým samosprávnym krajom a na juhu s Trnavským a Nitrianskym samosprávnym krajom. Priestorovým špecifikom kraja je jeho výše 130 km dlhá štátna hranica s ČR (t.j. viac ako polovica z celkovej dĺžky hranice SR s ČR, ktorá je 251,8 km), existencia hlavného dopravného ťahu na osi Bratislava - sever Slovenska / Vysoké Tatry v reliéfe povodia Váhu (a s tým súvisiaci i veľký objem tranzitnej migrácie tovarov, ale i osôb cez TSK), ako aj členitý reliéf a rozsiahla sieť chránených území.

Mapa Lokalizácia Trenčianskeho kraja

(Zdroj: worldometers.info, Sprievodca po Slovensku.com)

Povrch územia TSK je značne členitý. Pohoria oddeľujú doliny a kotliny. Riečne toky sprevádzajú pásy rovin. Považské podolie, Podunajská pahorkatina a Hornonitrianska kotlina patria k teplej klimatickej oblasti. Ostatné územie prechádza s narastajúcou nadmorskou výškou do mierne teplej a chladnej klimatickej oblasti. Západnou časťou kraja preteká rieka Váh, do ktorej sa z pravej strany vlieva Biela Voda, Vlára a Drietomica. Východnú časť kraja odvodňuje Nitra, do ktorej vteká Bebrava, Nitrica a Handlovka. Najväčšia vodná nádrž je na Váhu pri Nosiciach.

Geologické pomery sú veľmi pestré a rozmanité, čo sa odráža na rozmanitosti prírodnej krajiny. V celom riešenom území sú zastúpené geologické vrstvy od prvohôr až k najmladším štvrťohorám. Podľa mapy regionálneho členenia Západných Karpát a severných výbežkov panónskej panvy na území SR spadá Trenčiansky kraj do geologických jednotiek flyšového pásma, bradlového pásma s príbradlovou oblasťou, jadrových pohorí, vnútrokarpatského paleogénu, vnútrohorských paniev a kotlín, neovulkanitov a neogénu.

Do Trenčianskeho kraja zasahuje **5 veľkoplošných chránených území (chránených krajinných oblastí)** - CHKO Biele Karpaty, CHKO Kysuce, CHKO Malé Karpaty, CHKO Ponitrie a CHKO Strážovské vrchy a **141 maloplošných chránených území**, z toho : 3 chránené areály, 3 národné prírodné pamiatky (Čachtická jaskyňa, Prepoštská jaskyňa a Lánce – vápencová terasa), 71 prírodných pamiatok, 12 národných prírodných rezervácií a 52 prírodných rezervácií, bez chránených krajinných prvkov. Ďalej sa tu nachádzajú **4 chránené vtáčie územia** (CHVÚ Strážovské vrchy, CHVÚ Malá Fatra, CHVÚ Trábeč, CHVÚ Dubnické štrkovisko), a **68 navrhovaných území európskeho významu** (ÚEV), ktoré sú súčasťou európskej súvislej siete chránených území Natura 2000, pričom národný zoznam ÚEV je aktuálne dopĺňaný. V roku 2021 budú vydané vyhlášky Okresných úradov v sídle kraja, ktorými dôjde k vyhláseniu (prevyhláseniu) 40 chránených stromov, resp. zrušeniu 6 chránených stromov. Na území TN kraja sa nachádzajú **tri územia medzinárodného významu**, konkrétne ide o jaskyne - Pružinská jaskyňa, Brestová jaskyňa a Četníkova svadba, predstavujúce významné podzemné lokality pre netopiere v Európe. Celkovo je podiel národnej sústavy chránených území v TSK 23,31 %, podiel chránených vtáčích území (CHVÚ) 12,66 % a podiel území európskeho významu 13,02 %. Celkovo tieto územia (so zohľadnením ich prekryvov) sú **na 31,10 % výmery TN kraja**. (Zdroj: ŠOP SR, 2016 a <https://www.minzp.sk/natura2000/uzemia-europskehovyznamu/mapy-prehľad-uev.html>)

V Trenčianskom kraji sa nachádzajú aj **dve vyhlásené chránené vodohospodárske oblasti** (CHVO) s celkovou rozlohou 2613 km², pričom v území Trenčianskeho kraja leží približne 1075 km². Širšia ochrana vôd

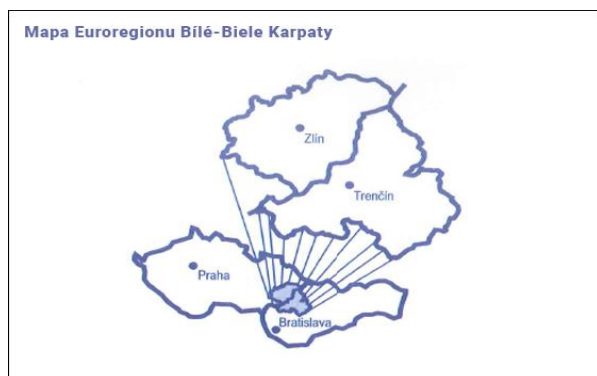
uskutočňovaná formou chránených vodohospodárskych oblastí je plošne najviac zastúpená v okrese Považská Bystrica, kde zasahujú obe CHVO. (Zdroj: www.enviroportal.sk)

1.3.2 Dostupnosť územia

V sídelnom a územnom rozvoji regiónu Trenčianskeho kraja v záujme pomôcť reštrukturalizácii hospodárskej základne, je potrebné vytvárať podmienky pre vybudovanie nadradenej infraštruktúry a jej prepojenie na české územie a sídelné systémy. Dôležitým prepojením podporujúcim reštrukturalizáciu hospodárskej základni je podpora komunikačných prepojení medzinárodného významu vo východo - západnom smere v prepojení Česká republika - Trenčín - Prievidza - Zvolen/Banská Bystrica, ako aj prepojenie v smere Zlín (v Českej republike) - Púchov. Vybudovaním tohto medzinárodného prepojenia na území regiónu Trenčianskeho kraja sa vytvárajú taktiež podmienky pre medzinárodné napojenie Banskobystricko-Zvolenského ťažiska osídlenia do medzinárodnej sídelnej siete. (Zdroj: <https://www.mindop.sk/ministerstvo-1/vystavba-5/uzemne-planovanie/dokumenty/koncepcia-uzemneho-rozvoja-slovenska-kurs2001/textova-cast>)

Kooperačné a aglomeračné potenciály TSK prerastajú aj na územie susediacej Českej republiky. Trenčiansky kraj je súčasťou prihraničného **Euroregiónu Biele - Bílé Karpaty**, ktorý bol konštituovaný v roku 2000 ako združenie právnických osôb s partnermi na oboch stranách hranice medzi SR a ČR, v reakcii na globálne ciele a priority cieľa 3 Európska územná spolupráca 2007 - 2013 na slovensko-českej medzivládnej úrovni a úrovni Európskeho spoločenstva (tzv. Lisabonská stratégia, rozšírená o tzv. Göteborgskú stratégiu). Sústredenú pozornosť venoval euroregión najmä možnostiam čerpania finančných prostriedkov programov INTERREG prostredníctvom Fondu mikroprojektov a Fondu malých projektov a svoju činnosť orientoval aj na spracovanie strategických materiálov v oblasti tematických projektov cezhraničnej spolupráce.

Obrázok Územný rozsah Euroregiónu Biele-Bílé Karpaty

(Zdroj: regionbilekarpaty.cz)

Od 18.10.2000 sa Euroregión Bílé-Biele Karpaty stal členom Asociácie európskych prihraničných regiónov (AEBR) so sídlom v Gronau, SRN. Od roku 2005 je členom len slovenská časť Euroregiónu Bílé-Biele Karpaty, t.j. Región Biele Karpaty. Územne je Euroregión Bílé-Biele Karpaty totožný s vyššími územnými celkami na oboch stranách hranice a pokrýva kraj Trenčín a Zlín + lokalitu Veľkej nad Veličkou (daná končiacim územím Bílých Karpát), čo predstavuje 8.609 km² a cca 1.219.347 obyvateľov. (Zdroj: <https://www.euroekonom.sk/euroregion-bile-biele-karpaty/>, 21.2.2019)

Z pohľadu priemyselných tradícií je dlhodobou devízou Trenčianskeho kraja najmä ľudský potenciál, jeho kreativita a zručnosti, vďaka ktorým sa ráz kraja už celé desaťročia profiluje v jeho prirodzených subregiónoch ako výrazne **priemyselno-technický** (mestské oblasti Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Dubnica nad Váhom, Považská Bystrica, Prievidza, Handlová, Partizánske a pod.), **turistický a kúpeľný** (Trenčín, Bojnice, Trenčianske Teplice), alebo ako **vidiecko-kopaničiarsky** (obce na Myjavsku, v okolí Nového Mesta nad Váhom a Starej Turej, pozdĺž celej hranice s ČR) a **lazičský** (podhorské obce dolného Považia či hornej Nitry).

Suburbanizácia, resp. tendencie príklonu obcí k vzájomnej synergii či kooperácii nastáva nielen vplyvom geomorfologických faktorov, ale i ďalších – socioekonomických či environmentálnych faktorov, na základe ktorých obce vnímajú možné vzájomné podporné efekty či už v zmysle výrobných kooperácií, presunu pracovnej sily, zdieľaných inovácií a podobne, ktoré vyplývajú z ich rozvojových impulzov alebo potenciálov. Z hľadiska potrieb spoločného plánovania v kontexte požiadaviek tzv. Integrovaných územných stratégií (IÚS), ktoré vyvstávajú v súvislosti s novým plánovacím obdobím pre čerpanie fondov EÚ zameraných na regionálny rozvoj v rokoch 2021-2027, v území TSK identifikujeme **8 strategicko-plánovacích regiónov** (ďalej aj ako „SPR“) a **2 územia mestského rozvoja** (ďalej aj ako „UMR“), ktoré artikulujú svoje osobitné potreby s ohľadom na geomorfologické, socio-ekonomické či environmentálne špecifiká svojich území:

- SPR Bánovce nad Bebravou, SPR Dubnicko-Ilavsko, SPR Nové Mesto nad Váhom, SPR Myjava, SPR Partizánske, SPR Prievidza, SPR Púchov, SPR Trenčiansko
- UMR Prievidza-Nováky, **UMR Trenčín** (obce: Trenčín, **Trenčianska Teplá**, Skalka nad Váhom, Zamarovce, Kostolná–Záriečie, Veľké Bierovce, Trenčianska Turná, Soblahov, Opatovce a Trenčianske Stankovce)

Územie Strategicko-plánovacích regiónov bolo vymedzené na báze okresov ako existujúcich štatisticko-územných jednotiek, za ktoré sa eviduje napr. miera nezamestnanosti, výška prílevu priamych investícií a iné štatistické ukazovatele.

Územie mestského rozvoja Prievidza-Nováky bolo definované na báze historicky daného prepojenia okresného mesta Prievidza s mestom Nováky ležiaceho jeho v tesnej blízkosti, keďže mesto Prievidza bolo v minulosti budované ako zamestnanecká základňa pre nosné zamestnávateľské subjekty regiónu, teda najmä pre Hornonitrianske bane Prievidza, a.s. Prievidza, Slovenské elektrárne ENO Zemianske Kostoľany a Novácke chemické závody, a.s. v Novákoch.

Územie mestského rozvoja Trenčín vyplýva zo špecifického postavenia krajského mesta, ktoré je administratívno-správnym, ekonomickým a kultúrno-spoločenským centrom Trenčianskeho kraja s funkčným prepojením na okolité najbližšie obce. (Zdroj PHRSR TSK)

Rozmanitosť a členitosť územia dáva kraju osobitosť a mnohé špecifické potenciály na ďalší rozvoj – či už je to z pohľadu prírodného a kultúrneho bohatstva, prítomnosti minerálnych a geotermálnych prameňov či vodných zdrojov, alebo z pohľadu priemyselných tradícií, ľudského potenciálu, jeho kreativity a zručností, vďaka ktorým sa ráz kraja už celé desaťročia profiluje v jeho prirodzených subregiónoch ako výrazne priemyselno-technický.

1.3.3 Dopravná infraštruktúra

Trenčianskym krajom prechádzajú viaceré významné dopravné ťahy. Kľúčovou je diaľnica D1, ktorá v budúcnosti po jej celkovom dokončení prepojí oba póly Slovenskej republiky. Celková dĺžka diaľnic v Trenčianskom kraji v roku 2018 bola 86, 283 km. Ďalej sa tu nachádza cesta E 50, ktorá zabezpečuje dopravné prepojenie s Českou republikou, spojenie smerom na Brno. Taktiež prechádzajú týmto územím významné trasy "TEM" (TRANSEUROPEAN NORTH-SOUTH MOTORWAY PROJECT), konkrétne TEM 3 – štátna hranica CZ/SK, hraničný priechod Drietoma, okres Trenčín – križovatka s D1, I/50 Chocholná, okres Trenčín a "TEN-T" koridory

(Paneurópske koridory), ide o Baltsko – jadranský koridor v smere Bratislava – Žilina, ktorý sa napája na koridor VI Žilina – Katovice.

Trenčiansky kraj sa vyznačuje relatívne hustou sieťou ciest a dobrým napojením na železničné trate a medzinárodné koridory. Vďaka vojenskému letisku Trenčín a malým letiskám v Slávnici, Prievidzi a Malých Bieliciach je tu potenciál aj pre príležitostnú, resp. súkromnú leteckú dopravu. Ďalšie letiská, na ktorých sa však vykonávajú najmä práce z oblasti lesníctva, poľnohospodárstva a vodného hospodárstva sú v Bystriciach/Prievidza, Dlížine/Prievidza, Domaniži/Považská Bystrica, Klátovej Novej Vsi/Partizánske, Krajnom/Myjava, Morovne/Prievidza, Plevníku/Považská Bystrica, Prusíach/Bánovce nad Bebravou, v Bánovciach nad Bebravou - Rybárna, Tužine/Prievidza a Myjave/letisko Vankovia. (Zdroj: PUM TSK)

1.3.3.1 Verejná osobná doprava

Je v kraji organizovaná v rámci regionálnej autobusovej dopravy – prímestskej autobusovej dopravy v rámci kompetencií TSK a mestskej hromadnej dopravy v rámci kompetencií jednotlivých miest. Prímestská autobusová doprava je prevádzkovaná v kraji s čiastočne zrealizovaným programom Spoločného dopravného územia s Mestom Trenčín a Mestom Partizánske, ako začínajúci proces Integrovaného dopravného systému Trenčianskeho samosprávneho kraja.

1.3.3.2 Železničná doprava

Vo verejnom záujme je objednávaná Slovenskou republikou (prostredníctvom Ministerstva dopravy a výstavby SR) na základe rámcovej Zmluvy o dopravných službách vo vlakovej doprave uzatvorenou medzi Ministerstvom dopravy a výstavby SR a Železničnou spoločnosťou Slovensko a.s. Okrem toho železničnú dopravu v TSK prevádzkuje na komerčnej báze aj spoločnosť ARRIVA Service s. r. o. a turistickú premávku Trenčianska električka železnica, n.o. (ďalej aj ako TREŽ). Železničná spoločnosť Slovensko prevádzkuje na území TSK 2 rušňové depá - v Prievidzi – a Trenčianskej Teplej. Okrem toho obsluhujú trate v TSK aj depá Bratislava, Nové Zámky a Žilina (Zdroj: vlaky.net, 2018) Spoločnosť Arriva services vypravuje svoje vlaky z Prahy, kde má zázemie. Depo TREŽ sa nachádza v Trenčianskej Teplej.

Parkoviská typu P + R

V TSK nie sú žiadne oficiálne parkoviská typu P + R alebo K + R. Tieto parkoviská pritom umožňujú vhodne kombinovať individuálnu a verejnú dopravu, zriaďujú sa predovšetkým pri železničných staniciach a zastávkach s dobrou ponukou vlakov. Zriadené môže byť aj pri autobusových staniciach. Výhodou je lepšia dostupnosť odľahlých lokalít s horšou ponukou spojov prímestskej autobusovej dopravy, ale zároveň zníženie intenzít individuálnej automobilovej dopravy v preťažených centrách väčších miest.

S ohľadom na stav železničnej infraštruktúry je Trenčianskom kraji výhodné zriaďovať parkoviská typu P + R predovšetkým pri trati č. 120, v obmedzenej miere aj pri trati č. 140. V mnohých prípadoch sa pri staniciach na týchto tratiach nachádzajú parkoviská, ktoré úlohu P + R, prípadne K + R plnia, ale nie sú oficiálne ako P + R označené. Nasledujúca tabuľka uvádza aktuálny stav:

Stav parkovísk pri významných železničných staniciach a zastávkach v TSK

Železničná stanica/zastávka	Parkovisko	Kapacita [miest]
Bánovce nad Bebravou	malé parkovisko pri autobusovej stanici	cca 20
Dubnica nad Váhom	malé parkovisko pred výpravnou budovou	cca 10
Ilava	nové parkovisko južne od ŽST	cca 80
Nováky	parkovisko popri ŽST	cca 20
Nové Mesto nad Váhom	nespevnená plocha západne od ŽST	cca 50
Partizánske	malé parkovisko pred výpravnou budovou	cca 10
Považská Bystrica	2 parkoviská – východne a južne od ŽST	cca 80

Železničná stanica/zastávka	Parkovisko	Kapacita [miest]
Prievidza	žiadne parkovisko	0
Púchov	parkovisko pred výpravnou budovou	cca 20
Púchov závody	viacero parkovísk pri závode Continental	vysoká
Trenčianska Teplá	parkovacie miesta pred výpravnou budovou	cca 20
Trenčín	parkovisko južne od ŽST	cca 30

(Zdroj: Plán udržateľnej mobility TSK, 2019)

1.3.3.3 Cyklistická a pešia doprava

Cyklistika sa v ostatných rokoch stáva čoraz obľúbenejšou formou trávenia voľného času a rozvoj cyklo dopravy a cykloturistiky je pre samosprávu Trenčianskeho kraja prioritou. Na podporu rozvoja udržateľnej mobility a zdravého životného prostredia je nevyhnutné podporovať bezpečnosť alternatívnych spôsobov dopravy, ako je cyklistická a pešia doprava. Tu je dôležité si uvedomiť, že oba spôsoby dopravy začlenené do každodenného rytmu života fungujú iba na lokálnej, v prípade cyklo dopravy aj na subregionálnej úrovni.

V rámci Trenčianskeho samosprávneho kraja sú rozpracované tri strategické projekty:

- 1) Vážska cyklomagistrála
- 2) cyklotrasa Trenčín – Nemšová s ďalšou nadväznosťou smerom k štátnym hraniciam SR/ČR
- 3) regionálna cyklotrasa v Hornej Nitre

1) Vážska cyklomagistrála

Ako sa uvádza na stránke [cyklotrasytsk.sk](http://www.cyklotrasytsk.sk) : „Základným cieľom Vážskej cyklomagistrály je vybudovanie samostatnej cyklistickej komunikácie (cca 100 km), ktorá bude v čo najväčšej miere segregovaná od motorovej dopravy. Projekt Vážskej cyklomagistrály vedie naprieč Trenčianskym krajom s cieľom prepojenia Trnavského so Žilinským krajom, zároveň prinesie možnosť prepojenia významných zamestnávateľov v kraji s ťažiskami osídlenia. Vážska cyklotrasa prinesie možnosť plnohodnotnej alternatívy k motorovej doprave, tzn. obyvatelia Trenčianskeho kraja sa budú môcť bicyklovať pohodlnejšie, bezpečnejšie a kvalitnejšie. Projekt Vážskej cyklomagistrály bol podporený aj dvomi uzneseniami Vlády SR a to z roku 2013 a z roku 2015. Trasovanie Vážskej cyklomagistrály je pozdĺž údolia rieky Váh, je oficiálne podporená prostredníctvom štúdie realizovateľnosti Vážskej cyklomagistrály. Financovanie Vážskej cyklomagistrály je aj zo zdrojov EÚ, konkrétne z Integrovaného operačného programu a zo zdrojov TSK.“ (Zdroj: http://www.cyklotrasytsk.sk/hlavna-stranka/cyklotrasy-tsk/vazska-cyklomagistrala.html?page_id=1547)

Z celkového počtu 8789 km vyznačených cyklotrás na Slovensku je pre cyklistiku a cykloturistiku v Trenčianskom kraji k dispozícii viac ako **1400 km**. Najrozsiahlejším projektom cyklotrás je **Vážska cyklomagistrála**, ktorá má byť v Trenčianskom kraji vytvorená v dĺžke približne 100 km a viesť k hranici s Trnavským krajom na juhu a Žilinským krajom na severe. Ide o modernú cyklotrasu v mnohých úsekoch vhodnú aj pre korčuliarov, sú na nej vybudované moderné oddychové zóny a osadené inteligentné lavičky s možnosťou nabitia smart telefónov. (Zdroj : www.tsk.sk)

Projekt Vážskej cyklomagistrály tvorí **8 samostatných častí/úsekov**:

1. úsek: Horná Streda - Nové Mesto nad Váhom – dĺžka úseku 13,4 km, otvorenie 25.05.2018, skolaudovaný a odovzdaný do užívania verejnosti;
2. úsek: Nové Mesto nad Váhom - Trenčín – dĺžka úseku 21,2 km, stav prípravy – cyklotrasa je zrealizovaná, ale prebieha kolaudačné konanie
3. úsek: Trenčín - Dubnica nad Váhom, priemyselný park – dĺžka úseku 13,4 km, stav prípravy – proces majetkovoprávného usporiadania pozemkov, prebieha spracovanie dokumentácie pre stavebné povolenie
4. úsek: Nemšová - Dubnica nad Váhom - Ladce – dĺžka úseku je 15,2 km, stav prípravy – prebieha spracovanie dokumentácie pre stavebné povolenie

5. úsek: Ladce - Púchov – dĺžka úseku je 12,9 km, stav prípravy – prebieha spracovanie dokumentácie pre stavebné povolenie
6. úsek: Púchov - Nosická priehrada – dĺžka úseku je 4,1 km, otvorenie 22.10.2018, skolaudovaný a odovzdaný do užívania
7. úsek: Nosická priehrada - Považská Bystrica, železničná stanica – dĺžka úseku je 10,1 km, stav prípravy – prebieha spracovanie dokumentácie pre stavebné povolenie
8. úsek: Považská Bystrica - Hranica ŽSK - dĺžka úseku je 10,4 km, stav prípravy právoplatné stavebné povolenie, podaná žiadosť o nenávratné finančné prostriedky z EÚ, konkrétne z OP IROP

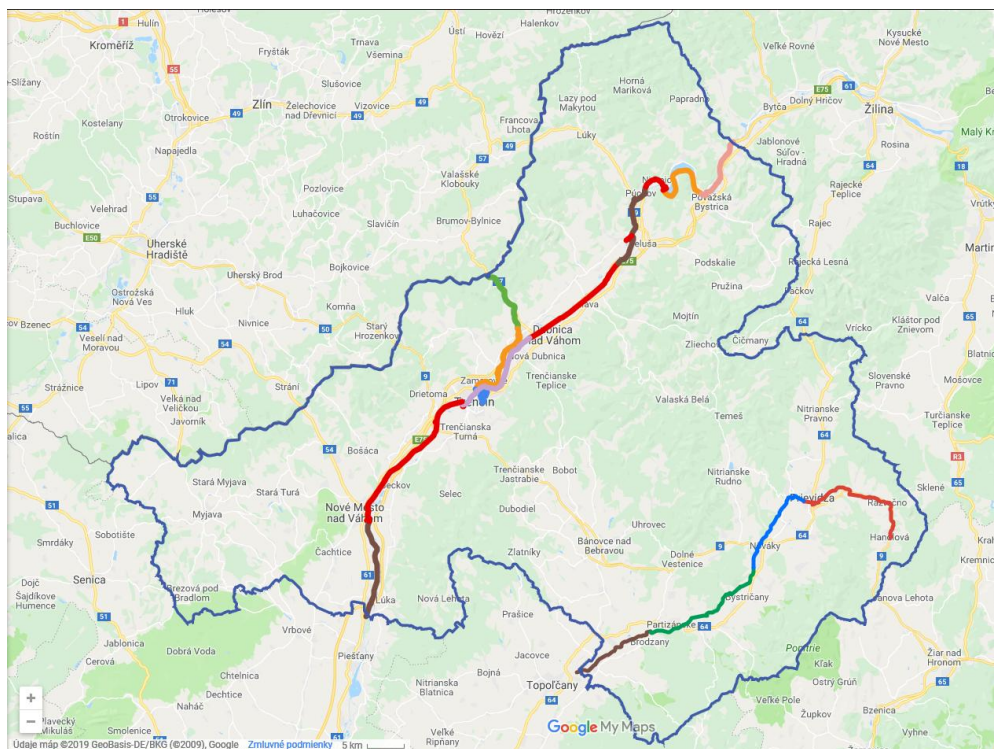
2) cyklotrasa Trenčín – Nemšová s ďalšou nadväznosťou smerom k štátnym hraniciam SR/ČR., ako projekt „Na bicykli po stopách histórie“

Projekt bol vybudovaný ako súčasť Programu spolupráce INTERREG V-A 2014-2020. Investičné náklady na stavebnú časť predstavovali na slovenskej strane sumu takmer 2,5 mil. a spolufinancovanie TSK bolo vo výške 5 %.

Cyklotrasa spája Slovensko s Českou republikou, spája dva kraje, kultúrne a prírodné dedičstvá a spája dva hrady - hrad Brumov a Trenčiansky hrad.

Na slovenskej strane cyklotrasa pozostáva z dvoch častí – značenej cyklotrasy a novo vybudovaného samostatného telesa a napája sa na cyklotrasu v dĺžke 11,4 km, ktorá je súčasťou cca 50 km dlhej cyklotrasy BEBLAVA.

Obrázok Vážska cyklomagistrála

(Zdroj: Plán udržateľnej mobility TSK, 2019)

3) regionálna cyklotrasa v Hornej Nitre

K ďalším aktivitám pri plnení zámeru vybudovať atraktívne cyklotrasy na území Trenčianskeho kraja patrí spracovanie štúdie realizovateľnosti cyklotrasy na Hornej Nitre. Štúdia spočíva v spracovaní návrhu variantných riešení vedenia cyklotrasy, ktorá bude spájať mestá Handlová, Prievidza, Nováky, Partizánske, až po hranicu s Nitrianskym samosprávnym krajom, dĺžky cca 60 km. Výsledkom štúdie sú opäť viaceré varianty, z ktorých je vybraný jeden ako odporúčaný. Cyklotrasa bude mať cyklodopravný charakter, bude slúžiť nielen ako prepojenie turisticky významných lokalít s možnosťou športového vyžitia pre turistov, či rodiny s deťmi, ale i ako bezpečná alternatívna doprava do zamestnania pre obyvateľov regiónu Horná Nitra.

úsek: Hranica NSK - Partizánske

úsek: Partizánske - Zemianské Kostolány

úsek: Zemianské Kostolány - Prievidza

úsek: Prievidza - Handlová

Všetky mestá, ktoré sú v súčasnosti bez špeciálnej cyklistickej infraštruktúry, majú rozbehnuté plány pre rozvoj mestskej aj medzimestskej cyklistickej infraštruktúry. Výnimkou je mesto Ilava, ktoré sa aktuálne problematikou cyklistickej dopravy nezaobrá. Rovnako obec Trenčianska Teplá vybudovala v roku 2021 časť cyklotrasy z centra obce smerom na mesto Trenčianske Teplice. Názov cyklotrasy je **Cyklistický chodník v Trenčianskej Teplej** bol vybudovaná v rámci projektu s názvom **Na kole blíž k lázním. Tento projekt bol realizovaný v rámci cezhraničnej spolupráce programu spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika**

Pešia doprava je dôležitá temer výlučne v intravilánoch obcí a miest. Výnimku tvoria turistické chodníky. Význam pešej dopravy klesá s veľkosťou obce. V mestách býva pešia doprava väčšinou kombinovaná s cyklistickou dopravou (spoločné pásy a pod.). Pešia doprava a pešie trasy sú definované v jednotlivých územných plánoch obcí. V jednotlivých zónach so sústredenou občianskou vybavenosťou (OV) sa v príslušných dokumentáciách (Územný plán zóny) uplatňuje požiadavka na bezkolíznosť peších trás s trasami iných druhov dopravy a taktiež zriadenie primeraných plôch rozptylu pre peších (námestia). Vzhľadom na lokálnu úroveň nie je nutné pešiu dopravu analyzovať vo väčšom detaile. Trasovanie možných peších trás v extraviláne obcí v súbehu s komunikáciami je nevhodné riešenie, a to najmä z hľadiska dopravnej bezpečnosti. Doprava medzi obcami je zabezpečovaná ostatnými druhmi dopravy – prímestská autobusová (PAD), železničná doprava, cyklo doprava alebo individuálna automobilová doprava (IAD). (Zdroj PHRSR TSK)

1.3.4 Sociálne - ekonomická analýza

1.3.4.1 Analýza ľudských zdrojov a demografická analýza

Stav obyvateľstva v kraji k 31. 12. 2019 dosiahol 584 569 osôb, čo predstavovalo 10,71% slovenskej populácie. Na celkovom počte obyvateľov Slovenskej republiky (5 457 873 obyvateľov k 31.12.2019) sa obyvateľstvo Trenčianskeho kraja podieľalo 10,71%. Z hľadiska porovnania počtu obyvateľov v jednotlivých krajoch SR (v zostupnom poradí) je Trenčiansky kraj na siedmom mieste. Počtom obyvateľov sa Trenčiansky kraj radí medzi menšie kraje Slovenska. Hustota obyvateľstva na 1 km² bola 129,85 obyvateľov, avšak osídlenie nie je rovnomerné. Husto zaľudnené sú rovinatejšie časti na severozápade a juhovýchode kraja ako Považské podolie, Hornonitrianska kotlina, Nitrianska niva či Bánovská pahorkatina. Naopak redšie osídlené sú oblasti pohorí nachádzajúcich sa prevažne po obvode územia kraja (Biele Karpaty, Javorníky, Strážovské vrchy, Tribeč, Vtáčnik a Považský Inovec). Podobne ako hustotou, tak i rozlohou 4 501,9 km² a podielom 9,18 % z rozlohy Slovenskej republiky sa Trenčiansky kraj zaraďuje medzi menšie kraje.

1.3.4.2 Vývoj obyvateľstva od roku 2011

V období po SODB 2011 sa počet obyvateľov Trenčianskeho kraja vyvíjal nasledovne:

Tabuľka Vývoj počtu obyvateľov podľa okresov Trenčianskeho kraja v r. 2011-2019 (stav k 31.12.)

Okres	Počet obyvateľov									Prírastok/ úbytok obyvat.	Index rastu %
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2011-2019	2019/2011
Trenčín	113 261	113 441	113 662	113 863	113 945	114 116	114 381	114 376	114 670	1 409	101,24 / + 1,24
Bánovce nad Bebravou	37 084	37 067	36 963	36 833	36 742	36 679	36 512	36 379	36 184	-900	97,57 / - 2,43
Iľava	60 589	60 493	60 428	60 194	59 952	59 727	59 546	59 300	59 075	- 1 514	97,50 / - 2,5
Myjava	27 460	27 353	27 229	27 083	26 961	26 829	26 669	26 456	26 256	-1 204	95,62 / - 4,38
Nové Mesto nad Váhom	62 719	62 577	62 468	62 531	62 555	62 566	62 503	62 532	62 575	-144	99,77 / - 0,23
Partizánske	47 045	46 893	46 735	46 462	46 331	46 122	45 816	45 704	45 489	-1 556	96,69 / - 3,31
Považská Bystrica	63 543	63 363	63 263	63 176	63 025	62 810	62 691	62 526	62 351	-1 192	98,12 / - 1,88
Prievidza	137 819	137 380	137 050	136 554	135 967	135 533	134 854	134 238	133 721	-4 098	97,02 / - 2,98
Púchov	44 666	44 592	44 596	44 537	44 457	44 434	44 392	44 371	44 248	-418	99,06 / - 0,93
TSK spolu	594 186	593 159	592 394	591 233	589 935	588 816	587 364	585 882	584 569	-9 617	98,38 / - 1,62

(Zdroj: databáza DATAcube, ŠÚ SR, PHRSR TSK)

V období po SODB 2011 sledujeme pozvoľný celkový úbytok obyvateľov Trenčianskeho kraja (t.j. prirodzený úbytok spolu s úbytkom z dôvodu sťahovania) na hodnotu 584 569 osôb k 31.12.2019, z čoho bolo 287 205 mužov (49,13%) a 597 364 žien (50,86%). Na úrovni jednotlivých okresov Trenčianskeho kraja, prírastok v období 2011 - 2019 sledujeme iba v okrese Trenčín, a to +1409 osôb. Všetky ostatné okresy vykázali celkový úbytok obyvateľov.

Podľa hodnôt indexu rastu počtu obyvateľov, ktorý udáva pomer počtu obyvateľov pre dané obdobie (v našom prípade sú to roky 2011 až 2019), rozlišujeme tieto rastové typy:

- pre hodnoty menej ako 90 – regresívny typ rastu
- < 90-110) – stacionárny typ rastu
- 110 a viac – progresívny typ rastu

Ako ukazuje tabuľka, z hľadiska kategórií rastových typov sa v porovnaní rokov 2011 – 2019 všetky okresy Trenčianskeho kraja, a teda i Trenčiansky kraj celkovo, zaraďujú do kategórie **stacionárneho typu**.

1.3.4.3 Pohyb obyvateľstva

Prirodený prírastok obyvateľstva Trenčianskeho kraja v rokoch 2011-2019 sa pohyboval v záporných hodnotách, podobne ako na celom Slovensku. Saldo migračného pohybu obyvateľstva v sledovanom časovom horizonte je takisto záporné - jednak na úrovni TSK, jednak na úrovni SR. Za celé obdobie 2011-2019 zaznamenávame v Trenčianskom kraji celkový úbytok obyvateľstva o 9 617 osôb. Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že Trenčiansky kraj vykazuje nepriaznivé trendy vývinu v celkovom prírastku obyvateľstva.

Tabuľka Prirodený prírastok/úbytok obyvateľstva v okresoch Trenčianskeho kraja v r. 2011-2019

Prirodený prírastok/úbytok obyvateľstva (Osoba)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Okres Bánovce nad Bebravou	52	50	-55	-29	-37	-4	-41	-59	-88
Okres Ilava	126	-63	81	-53	-74	-54	-88	-94	-36
Okres Myjava	-53	-55	-49	-86	-61	-144	-106	-125	-99
Okres Nové Mesto nad Váhom	-64	-179	-115	-71	-92	-108	-197	-88	-72
Okres Partizánske	-15	-99	-73	-96	-51	-82	-112	-106	-77
Okres Považská Bystrica	72	-36	-11	36	4	19	-44	14	3
Okres Prievidza	-43	-199	-91	-199	-214	-124	-317	-272	-232
Okres Púchov	8	-30	37	-37	-29	-111	-62	-116	-82
Okres Trenčín	73	-15	-8	-3	-106	-47	5	-167	-19

(Zdroj: databáza DATAcube, ŠÚ SR, PHRSR TSK)

1.3.4.4 Veková štruktúra obyvateľstva

Vekovú štruktúru obyvateľstva charakterizuje rozdelenie obyvateľstva (podľa ekonomickej aktivity, metodika EÚ) do hlavných vekových skupín, ktoré sú:

- **predproduktívny vek (0 - 14 rokov)** – je vek, v ktorom obyvateľstvo ešte nie je ekonomicky aktívne
- **produktívny vek (15 - 64 rokov)** – je vek, v ktorom je väčšina obyvateľstva ekonomicky aktívna
- **poproduktívny vek (65 a viac rokov)** – je vek, v ktorom väčšina obyvateľstva už nie je ekonomicky aktívna

Tabuľka Veková štruktúra obyvateľstva podľa okresov Trenčianskeho kraja a v SR v r. 2001, 2011 a 2019 (počet)

Okres	2001			2011			2019		
	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Trenčín	19 136	79 007	14 642	15 518	81 113	16 630	16 716	76 399	21 555
Bánovce nad Bebravou	7 031	19 136	4 526	5 271	26 868	4 945	5 171	24 623	6 390
Ilava	11 178	44 187	6 504	7 947	44 869	7 773	8 313	48 750	10 325
Myjava	4 623	20 430	4 117	3 365	19 689	4 406	3 304	17 521	5 431
Nové Mesto nad Váhom	10 538	43 969	8 945	8 389	44 482	9 848	8 894	41 537	12 144
Partizánske	7 924	34 096	5 912	6 036	34 126	6 883	6 020	30 451	9 018
Považská Bystrica	12 856	45 227	7 027	8 796	46 984	7 763	8 978	43 368	10 005
Prievidza	24 837	100 123	15 325	17 817	101 101	18 901	17 455	91 415	24 851
Púchov	8 741	31 705	5 269	6 404	32 441	5 821	6 376	30 497	7 375
TSK spolu	106 864	425 786	72 267	79 543	431 673	82 970	81 227	396 248	107 094

(Zdroj: databáza DATAcube, ŠÚ SR, PHRSR TSK)

Vývoj indexu starnutia (pomer poproduktívneho obyvateľstva k predproduktívnemu) v Trenčianskom kraji v roku 2019 dosiahol hodnotu **131,85**, čo znamená, že na 100 detí do 14 rokov pripadá cca 132 osôb v poproduktívnom veku.

V období rokov 2001 - 2019 vzrástla hodnota indexu starnutia z hodnoty 67,63 % na 131,85 %. Najvyššiu hodnotu dosiahol tento ukazovateľ v roku 2019 (131,85%), od roku 2001 sledujeme nárast jeho hodnôt.

Opačným pohľadom na starnutie populácie je Index vitality (% podiel počtu osôb v predproduktívnej zložke populácie v pomere k poproduktívnej zložke), ktorý v roku 2019 vykazoval vo všetkých okresoch TSK hodnoty regresívneho typu (index vitality pod 100 b), čo odráža skutočnosť, že vo všetkých okresoch aktuálne prevažujú poproduktívne zložky obyvateľstva v pomere k predproduktívnej zložke. Najnižšiu bodovú hodnotu dosahuje okres Myjava (60,84%) a najvyššiu okres Považská Bystrica (89,74%).

Tabuľka Index vitality v r. 2019 – SR, Trenčiansky kraj, okresy TSK

bodová hodnota	typ populácie	rok 2019	
		územie	hodnota %
pod 100 b	Regresívny	okres Myjava	60,84
		okres Partizánske	66,76
		okres Prievidza	70,24
		okres Nové Mesto nad Váhom	73,24
		okres Bánovce nad Bebravou	77,39
		okres Trenčín	77,55
		okres Ilava	80,51
		okres Púchov	86,45
		okres Považská Bystrica	89,74
101-120 b	Stagnujúci		
121-150 b	Stabilizovaný		
151-200 b	stabilizovaný rastúci		
201-300 b	Progresívny		
300 a viac b	veľmi progresívny		

(Zdroj: databáza DATAcube, ŠÚ SR, PHRSR TSK)

Na úrovni jednotlivých okresov Trenčianskeho kraja najvyšší priemerný vek (vyšší než krajský aj celoslovenský priemer) v roku 2019 dosahoval okres Myjava (44,48). Najnižší priemerný vek (pod úrovňou krajského ale nad celoslovenským priemerom) bol v okrese Považská Bystrica (41,62).

Tabuľka Priemerný vek obyvateľstva SR, Trenčianskeho kraja a jednotlivých okresov TSK v r. 2001, 2011 a 2019

Okres	priemerný vek (v rokoch)								
	2001			2011			2019		
	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu
Bánovce nad Bebravou	34,90	37,70	36,33	38,16	41,21	39,71	40,59	43,82	42,23
Ilava	34,57	37,31	35,97	38,46	41,30	39,91	40,91	44,08	42,53
Myjava	37,11	39,91	38,55	40,43	43,36	41,93	43,12	45,78	44,48
Nové Mesto nad Váhom	36,89	39,81	38,39	39,71	42,63	41,21	41,63	44,38	43,03

Partizánske	35,81	38,73	37,31	39,27	42,60	40,97	41,86	45,29	43,61
Považská Bystrica	34,18	36,73	35,48	37,77	40,41	39,11	40,09	43,11	41,62
Prievidza	35,28	37,74	36,53	39,05	41,85	40,47	41,97	44,75	43,38
Púchov	34,64	37,47	36,08	37,87	40,93	39,43	40,07	43,18	41,65
Trenčín	35,99	39,16	37,62	39,05	42,09	40,61	41,10	43,99	42,58
Trenčiansky kraj	35,44	38,23	36,87	38,86	41,79	40,35	41,27	44,23	42,78
SR	34,57	37,68	36,17	37,41	40,61	39,05	39,45	42,59	41,06

(Zdroj: databáza DATAcube, ŠÚ SR, PHRSR TSK)

Podľa aktualizovaných údajov k 31.12.2020 (ŠÚ SR) bola veková štruktúra obyvateľstva Trenčianskeho kraja v porovnaní s rokom 2011 menej priaznivá v porovnaní s celoslovenským priemerom.

- podiel predproduktívnej zložky obyvateľstva sa zvýšil z 13,39% na 14,02%
- podiel produktívneho obyvateľstva sa znížil z 72,65% na 67,1%
- podiel najstaršej zložky (65 a viac rokov) obyvateľstva sa zvýšil z 13,96% na 18,88%

Do budúcnosti je potrebné počítať s početným absolútnym aj relatívnym nárastom vyšších vekových skupín obyvateľstva v poproduktívnom veku.

Vychádzajúc z oficiálnych prognóz obyvateľstva môžeme na úrovni Trenčianskeho kraja očakávať k horizontu prognózy 2035 pokles podielu predproduktívneho aj produktívneho obyvateľstva a výrazný nárast najstaršej zložky obyvateľstva. Prognózovaný priemerný vek obyvateľstva Trenčianskeho kraja v roku 2035 sa očakáva na úrovni 47,5 rokov čo je nárast oproti roku 2015 o + 5,98 r. (+14,4%) . V samotnom okrese Trenčín sa v roku 2035 očakáva priemerný vek obyvateľstva na úrovni 47,93 rokov čo je nárast oproti roku 2015 o + 6,17 r. (+14,8%). **Tento trend starnutia obyvateľstva bude prebiehať vo všetkých okresoch TSK.**

(Zdroj: http://www.infostat.sk/vdc/pdf/Prognóza_okresy_SR_2035.pdf, vlastné spracovanie)

1.3.4.5 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Štruktúra trvalo bývajúceho obyvateľstva Trenčianskeho kraja z hľadiska vzdelanostnej úrovne, tak ako ju zachytilo SODB v roku 2011, je nasledovná: bez formálneho vzdelania bolo 0,08%, základné vzdelanie malo ukončené 12,71% obyvateľov, stredné vzdelanie bez maturity 26,9%, stredné vzdelanie s maturitou 29,8%, vyššie vzdelanie 1,37%, **vysokoškolské vzdelanie I., II., III. stupňa dosiahlo 12,46% obyvateľov**, nezistené 2,64% a osoby mladšie ako 16 rokov predstavovali 14,04%. Podiel obyvateľstva bez školského vzdelania vrátane detí do 16 rokov tvorilo 14,12% trvalo bývajúceho obyvateľstva TSK. V roku 2011 bola v Trenčianskom kraji priaznivá vzdelanostná štruktúra obyvateľstva v porovnaní s celoslovenským priemerom. Je tu nižšie zastúpenie obyvateľstva s najvyšším dosiahnutým základným vzdelaním (priemer za SR 15,0%) a bez vzdelania vrátane detí do 16 rokov (celoslovenský priemer 15,7%). Vyššie zastúpenie obyvateľov so stredným vzdelaním bez maturity (priemer za SR 23,1%). Negatívnym faktom je nižšie zastúpenie obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním I., II. a III. stupňa (celoslovenský priemer 13,9%). Z pohľadu dlhodobého vývoja vzdelanosti možno konštatovať, že obyvateľstvo Trenčianskeho kraja vykazuje priaznivý trend vývoja vzdelanostnej úrovne (vzhľadom na výsledky SODB 2001).

Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva je možné aj naďalej počítať s neustálym nárastom vzdelanostnej úrovne obyvateľstva kraja, najmä so zvýšením počtu vysokoškolsky vzdelaných a stredoškolsky vzdelaných obyvateľov s maturitou.

1.3.4.6 Národnostná štruktúra obyvateľstva

V národnostnej štruktúre obyvateľstva Trenčianskeho kraja má podstatné zastúpenie obyvateľstvo slovenskej národnosti, 91,79%. K českej národnosti sa hlásilo 0,69% obyvateľov, k maďarskej 0,13% a k rómskej 0,10% obyvateľov. Zastúpenie všetkých ostatných národností jednotlivo sledovaných (predznačených) pri SODB 2011 proporčne nedosahovalo ani štvrt percenta. Obyvateľstvo nezistenej národnosti tvorilo 6,82% obyvateľstva kraja.

Podľa dostupných podkladov ŠÚ SR (databáza DATAcube., bilancia obyvateľstva podľa národnosti a pohlavia) za rok 2019 zostáva v Trenčianskom kraji zastúpenie slovenskej (92,58%), českej (0,83%), maďarskej a rumunskej (0,18%), iné národnosti viac-menej stabilné, z ostatných národností sledujeme nárast podielu obyvateľstva ukrajinskej národnosti (22 osôb oproti minulému roku).

1.3.4.7 Religiózna štruktúra obyvateľstva

V Trenčianskom kraji sa pri SODB 2011 hlásilo k rímskokatolíckemu vyznaniu 64,12% obyvateľov a k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania 8,13% obyvateľov. Bez vyznania bolo 15,28% obyvateľov a 10,87% obyvateľov náboženské vyznanie neuviedlo.

1.3.4.8 Výhľadový počet obyvateľov

Pri stanovovaní výhľadového počtu obyvateľov Trenčianskeho kraja je potrebné zohľadniť očakávané dlhodobé trendy demografického vývoja na Slovensku. Tieto boli spracované vo Výskumnom demografickom centre pri INFOSTAT-e v práci **Prognóza populačného vývoja Slovenskej republiky do roku 2060**. Prognóza bola publikovaná v marci 2013 (v nadväznosti na výsledky Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011) v troch základných scenároch vývoja – nízkom, strednom a vysokom. Tieto scenáre pokrývajú celé reálne spektrum možného budúceho vývoja počtu, prírastku a vekovej štruktúry obyvateľstva SR. **Stredný scenár je z dnešného pohľadu najpravdepodobnejším scenárom budúceho vývoja.** Hlavné závery tejto práce sú zhrnuté nasledovne:

- obdobie najbližších rokov bude charakteristické zmenou trendu vo vývoji počtu obyvateľov a kontinuálnym pokračovaním populačného starnutia
- obyvateľstvo Slovenska v roku 2060 bude menej početné, staršie a pravdepodobne aj etnicky pestrejšie
- úbytok počtu obyvateľov začne s veľkou pravdepodobnosťou najneskôr v roku 2030 a s veľmi veľkou pravdepodobnosťou, ktorá hraničí s istotou, sa zachová až do konca prognózovaného obdobia
- starnutie obyvateľstva bude počas celého prognózovaného obdobia nezvratné a hlavne v období 2020 až 2040 veľmi intenzívne
- počet obyvateľov SR v roku 2060 by sa mal pohybovať okolo hranice 5,3 milióna osôb

(Zdroj PHRSR TSK)

Hlavnými demografickými trendmi na Slovensku do roku 2060 bude úbytok počtu obyvateľov, ktorý nastane s veľkou pravdepodobnosťou a intenzívne populačné starnutie, ktoré je v najbližších desaťročiach nezvratné. Pri klesajúcom celkovom počte obyvateľov zostane podiel obyvateľov v predproduktívnom veku stabilný. Celkom

inak sa bude vyvíjať situácia u produktívneho a poproduktívneho obyvateľstva. **Produktívne obyvateľstvo čaká do roku 2060 dramatický pokles a poproduktívne zas naopak dramatický rast.**

(Zdroj: BLEHA, B., ŠPROCHA, B., VAŇO, B. (2018). *Prognóza obyvateľstva Slovenska do roku 2060 – Revízia poznatkov a predpokladov v kontexte pokračujúcej transformácie*. Bratislava: Infostat.)

Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch Slovenskej republiky do roku 2035 (publikovaná v októbri 2013) je výsledkom priamej spolupráce troch inštitúcií: Prognostického ústavu Slovenskej akadémie vied, Výskumného demografického centra pri INFOSTAT-e a Katedry humánnej geografie a demografie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského. Prognóze predchádzala vedecká analýza demografických a sociálno-ekonomických trendov na úrovni okresov Slovenska. Je spracovaná klasickou kohortne-komponentnou metódou. Východiskovým rokom prognózy je koniec roka 2012 (stav k 31.12.).

Podľa Prognózy vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2035 sa predpokladá, že vývoj počtu obyvateľov v jednotlivých okresoch Trenčianskeho kraja bude do roku 2035 prebiehať nasledovne:

Tabuľka Predpokladaný vývoj počtu obyvateľov v okresoch Trenčianskeho kraja do r. 2035

sídlna štruktúra	Počet obyvateľov v roku		
	2025	2030	2035
Trenčín	117 242	117 232	116 376
Bánovce nad Bebravou	36 296	35 803	35 227
Ilava	59 596	58 725	57 764
Myjava	36 100	25 484	24 812
Nové Mesto nad Váhom	63 460	63 248	62 717
Partizánske	45 285	44 439	43 488
Považská Bystrica	62 786	62 132	61 362
Prievidza	133 980	131 937	129 684
Púchov	43 531	42 973	42 341
TSK spolu	590 301	584 003	575 806

(Zdroje: Prognostický ústav Slovenskej akadémie vied INFOSTAT -Výskumné demografické centrum Katedra humánnej geografie a demografie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského- Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch Slovenskej republiky do roku 2035 , Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch Slovenskej republiky do roku 2035, PU SAV, INFOSTAT – VDC, KHGaD PrIF UK, október 2013)

1.3.4.9 Zdravotníctvo

Európska komisia uverejnila správy opisujúce profil systémov zdravotníctva v 30 krajinách. Zdravotné profily krajín sa vydávajú spolu so sprievodnou správou, ktorá poukazuje na niektoré z najvýznamnejších trendov transformácie systémov zdravotníctva a uvádza kľúčové závery vyplývajúce z jednotlivých profilov

V sprievodnej správe sú uvedené **niektoré z najvýznamnejších trendov transformácie systémov zdravotníctva:**

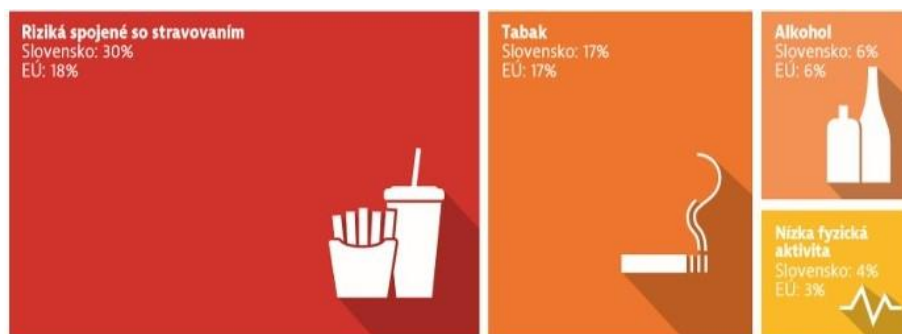
- **jednou z najväčších hrozieb** v oblasti verejného zdravia v celej Európe je **váhavosť v očkovaní**. Možným riešením je zlepšenie informovanosti v oblasti zdravia, boj proti dezinformáciám a aktívne zapojenie zdravotníckych pracovníkov
- **digitálna transformácia podpory zdravia a prevencie ochorení** môže mať víťazov i porazených. Ľudia, ktorí by z mobilných zdravotníckych aplikácií a ďalších podobných digitálnych nástrojov mali najväčší osôh, budú s najväčšou pravdepodobnosťou tými, ktorí k nim nebudú mať ľahký prístup
- **nedostatočná dostupnosť zdravotnej starostlivosti** je v EÚ stále bežnou realitou
- veľký potenciál, pokiaľ ide o zvýšenie odolnosti systémov zdravotníctva, vykazujú **inovácie** týkajúce sa **kombinácie zručností zdravotníckeho personálu**
- veľké možnosti, pokiaľ ide o **spoluprácu členských štátov pri zaisťovaní bezpečnej, účinnej a dostupnej liečby**, sa črtajú v oblasti životného cyklu liekov

Zistenia pre Slovensko hovoria, že zdravotný stav slovenského obyvateľstva sa od roku 2000 zlepšil. Stredná dĺžka života stúpa, v roku 2017 dosiahla 77,3 rokov a v roku 2019 dokonca 77,6 rokov (74,3 muži, 80,8 ženy). Stále je to však takmer o 4 roky menej ako priemer EÚ. Ženy zvyčajne žijú približne o 7 rokov dlhšie než muži. Stredná dĺžka života pri narodení v SR je takmer o štyri roky kratšia ako priemer EÚ. (Zdroj:

https://ec.europa.eu/slovakia/news/state_of_health_eu_and_slovakia_2019_sk)

Približne polovicu všetkých úmrtí na Slovensku možno pripísať rizikovým faktorom správania. Pre zdravie slovenských občanov predstavuje hrozbu dlhodobu **vysokú spotrebu tabaku a rastúce miery nadváhy a obezity u detí**. Zatiaľ čo vo väčšine krajín EÚ podiely fajčiarov za posledné desaťročie výrazne klesali, na Slovensku zostala spotreba tabaku stabilná, pričom **každý piaty dospelý fajčí každodenne. Každý šiesty 15-ročný človek trpel v rokoch 2013 až 2014 nadváhou či obezitou**, pričom táto miera sa od rokov 2001 až 2002 takmer **zdvojnásobila**. V rokoch 2016 a 2018 boli zavedené niektoré politické opatrenia, napríklad kontrola uvádzania nezdravých potravín a nápojov na trh pre deti, s cieľom zabrzdiť rast obezity u detí, ale vplyv týchto opatrení ešte nebol hodnotený. **Miera obezity u dospelých na Slovensku patrí k najnižším v EÚ.**

Obrázok: Rizikové faktory úmrtnosti na Slovensku

(Zdroj: IHME (2018), Global Health Data Exchange (odhady za rok 2017) a PHRSR TSK)

Slovensko však zároveň vykazuje vysoké miery úmrtnosti z príčin, ktorým sa dalo predísť a ktoré sa dali liečiť, z čoho vyplýva naliehavá potreba obmedziť počet predčasných úmrtí prostredníctvom politik verejného zdravotníctva a zdravotnej starostlivosti. Investovanie do prevencie by mohlo pomôcť zlepšiť zdravotný stav obyvateľstva a znížiť rozdiely v oblasti zdravia. Len 1% výdavkov na zdravotníctvo na Slovensku je pridelených na prevenciu v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 3%.

V Trenčianskom kraji zaznamenávame v posledných dvoch rokoch celkovo vyše 6 tisíc úmrtí ročne, čo je v absolútnom vyjadrení mierny nárast oproti roku 2015. V prepočte na 1000 obyvateľov ide o počty vyššie ako celoslovenský priemer a v poradí krajov v tomto ukazovateli obsadzuje Trenčiansky kraj aktuálne nelichotivú tretiu priečku. Najčastejšou príčinou úmrtí v rámci sledovaných údajov za SR sú už dlhodobu choroby obehovej

sústavy, za nimi nasledujú nádorové ochorenia a choroby dýchacej a tráviacej sústavy. Štvrtou najčastejšou príčinou smrti sú choroby tráviaceho traktu. (Zdroj: NCZI, Zdravotnícka ročenka 2016, 2019)

Lekári na Slovensku sú v rámci krajiny rozdelení nerovnomerne a súčasná pracovná sila starne. Zdravotnú starostlivosť v Trenčianskom samosprávnom kraji poskytujú poskytovatelia ambulantnej, ústavnej zdravotnej starostlivosti, záchrannej zdravotnej služby a lekárenskej starostlivosti. Všeobecnú ambulantnú zdravotnú starostlivosť v kraji poskytuje 372 poskytovateľov všeobecnej ambulantnej starostlivosti. Z tohto počtu je 255 všeobecných lekárov pre dospelých a 124 všeobecných lekárov pre deti a dorast. Dlhodobým problémom je **starnutie všeobecných lekárov**. Priemerný vek všeobecných lekárov pre dospelých v Trenčianskom kraji je 56,76 rokov a priemerný vek všeobecných lekárov pre deti a dorast je 58,72 rokov.

Lekársku službu prvej pomoci pre deti a dorast v kraji zabezpečuje 11 poskytovateľov, lekársku službu prvej pomoci pre dospelých tiež 11 poskytovateľov a zubno-lekársku službu prvej pomoci 4 poskytovatelia zdravotnej starostlivosti. Špecializovanú ambulantnú zdravotnú starostlivosť poskytuje v kraji 795 ambulantných zdravotníckych zariadení a 5 samostatných polikliník.

Celkové výdavky na zdravotníctvo na Slovensku sú oveľa nižšie než vo väčšine krajín EÚ, dosahujú 6,7% HDP v porovnaní s 9,8 % HDP v EÚ. Napriek pomerne nízkej úrovni výdavkov poskytuje slovenský systém zdravotnej starostlivosti komplexný balík výhod takmer celému obyvateľstvu, s nízkymi hotovostnými výdavkami. **Starnutie obyvateľstva** bude vyvíjať značný tlak na výdavky na zdravotníctvo a dlhodobú starostlivosť na Slovensku a očakáva sa, že miera rastu výdavkov na zdravotníctvo bude v najbližších niekoľkých desaťročiach vyššia ako priemer EÚ.

(Zdroj: štatistika OECD týkajúca sa verejného zdravia za rok 2019 (údaje sa týkajú roku 2017 a PHRSR TSK)

1.3.4.10 Sociálne služby

Sociálne služby sú súborom odborných, obslužných alebo ďalších činností zameraných na prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity. Sociálne služby pri riešení nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku sa stávajú **akútnym ťaživým bremenom** v oblasti plánovania rozvoja či už z pohľadu globálnych a národných kontextov, alebo z pohľadu jednotlivých regiónov. Je to najmä z dôvodu **narastajúceho počtu ľudí v poproduktívnom veku** ako dôsledok dlhodobých trendov demografického vývoja, ale aj z dôvodu zlého zdravotného stavu obyvateľstva s častým výskytom **civilizačných a chronických ochorení**. Aktuálnou otázkou je nepredvídateľná hrozba šírenia pandémie Covid-19 a v tejto súvislosti sa stávajú alarmujúcimi aj informácie o zhoršovaní už aj tak neuspokojivého duševného stavu obyvateľstva, resp. nárastu depresí v dôsledku dlhodobo pretrvávajúcich pandemických opatrení - strata sociálneho kontaktu, odlúčenosť rizikových skupín – najmä seniorov, preťaženosť zdravotníckeho personálu, možný kolaps zdravotníckeho, ekonomického či vzdelávacieho systému, a pod.

(Zdroj: https://www.sav.sk/index.php?lang=sk&doc=services-news&source_no=20&news_no=8928)

Sociálna služba sa poskytuje **ambulantnou, terénnou alebo pobytovou** (týždennou a celoročnou) formou podľa stavu sociálnej situácie a prostredia, v ktorom sa fyzická osoba nachádza. Zariadenia sociálnych služieb (ďalej aj ako ZSS) pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby alebo pre osoby, ktoré dosiahli dôchodkový vek (seniori), poskytujú sociálnu službu pobytovou alebo ambulantnou formou. Medzi pobytové sociálne služby patrí najmä poskytovanie sociálnej služby v zariadení podporovaného bývania (ďalej aj ako ZPB), zariadení pre seniorov (ďalej aj ako ZPS), zariadení opatrovateľskej služby (ďalej aj ako ZOS), rehabilitačnom stredisku (ďalej aj ako RS), domove sociálnych služieb (ďalej aj ako DSS) a špecializovanom zariadení (ďalej aj ako ŠZ). Ambulantnou formou sa poskytuje sociálna služba fyzickým osobám, ktoré dochádzajú, sú sprevádzané

alebo sú dopravované do miesta poskytovania sociálnej služby. Ide najmä o sociálnu službu poskytovanú v domovoch sociálnych služieb (DSS), denných stacionároch (ďalej aj ako DS), špecializovaných zariadeniach (ŠZ) a rehabilitačných strediskách (RS).

Pred poskytovaním sociálnych služieb pobytovou formou má prednosť poskytovanie ambulantnej alebo terénnej formy sociálnej služby. Terénnou formou sociálnej služby sa poskytuje najmä opatrovateľská služba, služba podpory samostatného bývania, služba včasnej intervencie ale aj prepravná služba. Klienti týchto služieb sa vo veľmi krátkom čase môžu zmeniť **z poberateľov sociálnej starostlivosti na poberateľov zdravotnej starostlivosti**.

Hlavné piliere sociálnej pomoci:

1. PREVENCIA

- zvyšovanie povedomia, podpora zdravého a aktívneho životného štýlu
- kvalitné a včasné informácie pre informovaný výber, poradenstvo

2. UNIVERZÁLNA PODPORA

- poskytovanie príspevku pri odkázanosti/na starostlivosť
- informácie o formách OPIOS (odkázanosť na pomoc inej osoby pri sebaobsluhy) pomoci

3. INDIVIDUALIZOVANÉ FORMY POMOCI

- neformálna pomoc blízkych, známych
- formálne sociálne služby (v domácom prostredí, ambulantné, pobytové)

4. PODPORA AKTÉROV

- podpora neformálne opatrovujúcich osôb - pravidlá pre formálnych poskytovateľov a ich podpora
- podpora OPIOS dobrovoľníctva

Uvedené zistenia, ako aj následné analýzy Inštitútu zdravotnej politiky MZ SR z roku 2015 (čiastočne pripomienkované Sekciou zdravia MZ SR a MPSVR SR), boli pretavené do návrhu **Stratégie dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti v Slovenskej republike**, vypracovaného Asociáciou na ochranu práv pacientov SR (AOPP SR) v rámci Pilotného projektu č. 1 - STRATÉGIA DLHODOBEJ STAROSTLIVOSTI, realizovaného v rámci pilotnej schémy participatívnej tvorby verejných politík (OP Efektívna verejná správa), v gescii Splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti a subjektov verejnej správy - Ministerstvo zdravotníctva SR (ďalej len „MZ SR“), Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“).

(Zdroj: <https://www.health.gov.sk/Clanok?strategia-dlhodobej-socialno-zdravotnej-starostlivosti-v-sr>)

Konštatuje sa v ňom, že zo strany kompetentných orgánov **trvale absentujú komplexný systém myslenia, analýzy fungovania zdravotného a sociálneho systému, dáta, stratégie a legislatívne návrhy**, ktoré by priniesli zásadné a potrebné zmeny v oblasti **prepojenia sociálnej a zdravotnej starostlivosti a nastavenie systému dlhodobej starostlivosti**.

Treba si uvedomiť, že starnutie je strednodobo nemenný trend, štruktúra rodiny sa mení, vek dožitia sa bude ďalej zvyšovať, človek žije a starne na konkrétnom mieste, v konkrétnej lokalite a **udržateľnosť a rozvoj dlhodobej starostlivosti bude nevyhnutný**.

Služby krízovej intervencie sú zamerané na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, ktorá je ohrozená sociálnym vylúčením alebo má obmedzené schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy:

- z dôvodu, že nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb
- pre svoje životné návyky, spôsob života, závislosť od návykových látok alebo návykových škodlivých činností
- pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav
- pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo, ak sa stala obeťou správania iných fyzických osôb
- pre zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby
- z dôvodu straty bývania alebo ohrozenia stratou bývania

Sociálne služby sa poskytujú prostredníctvom terénnej sociálnej služby krízovej intervencie alebo v zariadeniach, ktorými sú nízkoprahové denné centrá, integračné centrá, komunitné centrá, nocľahárne, útulky, domovy na polceste, zariadenia núdzového bývania a nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu. V rámci týchto druhov sociálnych služieb sa neposkytuje ošetrovateľská starostlivosť.

1.3.4.11 Cestovný ruch, kultúra a šport

Cestovný ruch na Slovensku v roku 2020 výrazne ovplyvnila pandémia Covid-19. V ubytovacích zariadeniach na Slovensku počet ubytovaných hostí klesol oproti predchádzajúcemu roku o polovicu, t.j. na 3,2 milióna osôb, čo bolo najmenej za posledných dvadsať rokov. Prepad prišiel po rekordnom turistickom roku 2019 so 6,4 miliónmi návštevníkov. Tržby za celý rok boli medziročne nižšie o 46,4 % a ešte hlbšiemu prepadu zabránili len silné mesiace na začiatku roka a oživenie počas leta. Počet zahraničných návštevníkov klesol medziročne až o dve tretiny, na 854-tisíc, čo bol najnižší počet cudzincov ubytovaných v SR od roku 1998. Počet domácich návštevníkov vďaka obmedzeniam cestovania do zahraničia a posilneniu domáceho cestovného ruchu v letných mesiacoch poklesol miernejšie, o 40,5%. Ubytovatelia zaregistrovali 2,4 milióna domácich hostí. Trenčiansky kraj zaznamenal v tejto situácii hneď po Bratislavskom kraji druhý najväčší pokles návštevnosti, a to o viac ako 50%, s počtom návštevníkov necelých 201 tisíc oproti roku 2019, kedy sme zaznamenali rekordných takmer 420 tisíc návštevníkov, pričom letná sezóna v Trenčianskom kraji bola v roku 2019 dokonca najúspešnejšou spomedzi všetkých ôsmich krajov z pohľadu priemerného počtu prenocovaní. (Zdroj: ŠÚ SR)

Stav cestovného ruchu v čase pred Covid-19 a po ňom, bude diametrálne odlišný. Z toho dôvodu bude pre oživenie segmentu a jeho nastavenie do budúcnosti potrebné zvoliť aj nové strategické prístupy s orientáciou na nové cieľové skupiny, pravdepodobne najmä z radov domácej klientely, na športové aktivity v prírode či iné aktivity súvisiace s pohybom, zdravým životným štýlom, viacgeneračné, rodinné programy, programy s bezpečnými aktivitami z pohľadu ďalších neočakávaných epidemiologických či iných zdravotných, bezpečnostných, prípadne klimatických opatrení a pod.

Územie TSK navštevovali predovšetkým obyvatelia Slovenska. Išlo o takmer 260 tis. ubytovaných turistov, ktorí tvorili až 70% návštevníkov kraja. Silný domáci cestovný ruch, aj keď v menšej miere, malo aj Slovensko ako také, domáci cestovný ruch tvorí v priemere cca 60%. Kraj navštívilo celkovo 110 234 zahraničných ubytovaných turistov, pritom najviac prichádzali obyvatelia Českej republiky, až 47 tis. návštevníkov (43% zo zahraničnej návštevnosti), s veľkým odstupom išlo o návštevníkov z Nemecka (takmer 16 tisíc, čo tvorí 14%) a s výrazným odstupom išlo o návštevníkov z Poľska a Rakúska, nasledovali Srbsko a Maďarsko. (Zdroj PHRSR TSK)

Prirodzený potenciál rozvoja cestovného ruchu objektívne leží v oblastiach, ktoré sú pre Trenčiansky kraj autentické. Je to najmä rozmanitý ráz krajiny Považskej kotliny v povodí rieky Váh, osobité úpätia a pohoria Bielych Karpát, Strážovských vrchov či Považského Inovca, ktoré poskytujú veľa možností pre aktívny i pasívny pobyt v prírode a skrývajú aj bohaté prírodné dedičstvo, alebo zachované kultúrne pamiatky, historické tradície a ľudové zvyky, historické i novodobé pútnické tradície a sakrálne miesta, ale aj moderné festivalové kultúrne a umelecké podujatia, významné športové tradície a podujatia, prípadne legendárne osobnosti (najmä v športe), a podobne, ktoré priťahujú pozornosť k Trenčianskemu kraju a zvyšujú tak potenciál pre jeho návštevu

v konkurencii ostatných krajov Slovenska. Potenciál územia umocňuje aj skutočnosť, že kraj je prihraničným regiónom s výhodným geografickým umiestnením v rámci Slovenska - uprostred hospodársky silne rozvinutej osi územia Bratislava – Trnava – Trenčín – Žilina, ako aj strategická poloha v dopravných prepojeniach východ–západ a sever–juh. Potenciál pre cestovný ruch spojený s významnými prírodnými atrakciami charakterizuje možnosť spoznávania chránených území a spočíva vo veľkom množstve jedinečných území so štatútom chránenej krajinej oblasti, chráneného územia, Národnej prírodnej rezervácie, prírodnej rezervácie, prírodnej pamiatky, územia NATURA2000 a pod. , ktoré sa na území TSK nachádzajú. Podobne je tu potenciál aj v oblasti historických a kultúrnych atrakcií, ktorý sa rozvíja prostredníctvom hradov, kaštieľov a kultúrnych pamiatok na území TSK (Trenčiansky hrad, zámok Bojnice, hrad Beckov, Čachtický hrad, Tematín, Považský hrad, Vršatec, Sivý kameň, Košeca, Lednica, Uhrovec), v neposlednom rade je to kultúrno-historický potenciál Mohyly M.R. Štefánika na vrchu Bradlo, rodného domu Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka v Uhrovci a iné.

Medzi významné sektory rozvoja cestovného ruchu v Trenčianskom kraji patrí dlhodobý aj kúpeľníctvo (Trenčianske Teplice, Nimnica a Bojnice), zaujímavou atrakciou sú vodné nádrže a bagroviská (Zelená voda, Dubník, Nimnica - Prieprada Mládeže, atď.) s možnosťami amatérskeho či športového rybolovu a vodných športov. Ďalej sú to samotné mestá a obce s bohatou osobitou históriou, kultúrou a zvykmi, a mnoho ďalších lokalít, v ktorých je možnosť rozvíjať rôzne letné či zimné aktivity – predovšetkým športové (turistika, cyklistika, lyžovanie, plávanie, atď.).

Slovensko má spolu s Českou republikou najprepracovanejšiu sieť značkových turistických trás na svete. Ich dĺžka na Slovensku je 15 tisíc km, pričom história značenia trás siaha až do polovice 19.storočia. V Trenčianskom kraji je v turistickom atlase zaznamenaných, a teda aktívne využívaných spolu 355 značených turistických trás, s celkovou dĺžkou 2 802 km. (Zdroj: <https://trenciansky-kraj.oma.sk/turistika>)

Sieť peších turistických trás najmä v miestach s vyššou nadmorskou výškou je pri priaznivých snehových podmienkach možné využívať aj pre bežecké lyžovanie. V Trenčianskom kraji je v turistickom atlase zaznamenaných, t.j. aktívne využívaných celkom **17 značených bežeckých lyžiarskych trás, o dĺžke spolu 87 km**. Tento počet však v miestach s priaznivým reliéfom krajiny môže byť v závislosti od snehových podmienok vyšší. (Zdroj : <https://trenciansky-kraj.oma.sk/turistika>)

1.3.5 Hospodársko – ekonomická analýza

1.3.5.1 Hrubý domáci produkt

Hrubý domáci produkt (HDP) je v súčasnosti na úrovni EÚ považovaný za kľúčový ekonomický ukazovateľ pre meranie vyspelosti štátov či regiónov resp. na skúmanie konvergenzie medzi štátmi/regiónmi a vo všeobecnosti je považovaný za jeden z hlavných ukazovateľov ekonomického úspechu. HDP je zároveň hlavným indikátorom, ktorý ovplyvňuje výšku alokácie v rámci kohéznej politiky EÚ. Tento stav zostane s veľkou pravdepodobnosťou zachovaný aj v budúcom programovom období 2021-2027. Pri hodnotení rozvinutosti regiónov EU podľa metodiky Eurostatu je hlavným a rozhodujúcim indikátorom **podiel HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily**. Konkurencieschopnosť regiónov v rámci EÚ je sledovaná na úrovni NUTS2, v rámci ktorej je Západné Slovensko, kde patrí aj Trenčiansky kraj a Trenčianska Teplá na úrovni 70% priemeru EU28.

V rámci Slovenska sa Trenčiansky región vždy radil k tým bohatším, no pravdou je, že posledné roky ho z hľadiska výšky HDP na obyvateľa začínajú postupne predbiehať Nitriansky, Žilinský i Košický kraj. Dôvodom vyššieho rastu sú najmä prichádzajúce zahraničné investície najmä do automobilového priemyslu v Nitrianskom a Žilinskom kraji, zmeny v štruktúre priemyslu a služieb, zmeny v domácom dopyte a v štruktúre exportu tovarov a služieb do zahraničia a hospodárska výkonnosť Košicko-Prešovskej aglomerácie.

1.3.5.2 Index sociálneho rozvoja (SPI)

Pri hodnotení vyspelosti regiónov, či krajín sa v poslednom čase dostávajú do popredia aj tzv. agregované indexy, ktoré okrem „tvrdých“ štatistických dát využívajú aj tzv. „mäkké“ ukazovatele vyjadrujúce subjektívne vnímanie jednotlivých aspektov a faktorov ovplyvňujúcich kvalitu života.

Jednou z iniciatív, ktorá sa snaží zhodnotiť komplexnú situáciu v oblasti rozvoja spoločnosti je aj hodnotenie prostredníctvom tzv. **indexu sociálneho rozvoja (SPI)**. Jedná sa o nástroj, ktorý dokáže porovnávať úroveň rozvoja krajín, či regiónov navzájom. Index sa zameriava výlučne na sociálne a environmentálne indikátory a ekonomické ukazovatele v ňom zámerné absentujú. SPI následne výsledky v rámci týchto ukazovateľov dáva do kontrastu k úrovni HDP. Primárnym cieľom EU-SPI je pomôcť regiónom adresnejšie definovať svoje priority v rámci regionálneho plánovania a tvorby politík a identifikovať partnerov v rôznych štádiách hospodárskeho rozvoja, za účelom výmeny skúsenosti a nastavovania nových rozvojových priorít.

1.3.5.3 Tvorba hrubej pridanej hodnoty

V bežných cenách je z regionálneho pohľadu úrovne NUTS 3 dominanciou Bratislavského kraja, ktorý z pomedzi ôsmich samosprávnych krajov vytváral v roku 2019 takmer 9% národnej hrubej pridanej hodnoty. Za ostatných sedem rokov (2013-2019) však môžeme vo všetkých krajoch SR, a teda aj v Trenčianskom kraji sledovať stabilný nárast tohto ukazovateľa. Z pohľadu odvetvového členenia sa v Trenčianskom kraji najviac na tvorbe hrubej pridanej hodnoty podieľajú odvetvia: Verejná správa, obrana, povinné sociálne zabezpečenie; vzdelávanie; zdravotníctvo a sociálna pomoc a priemysel spolu. (Zdroj: PHRSR TSK)

1.3.5.4 Fixný kapitál

V ostatných rokoch sa na tvorbe hrubého fixného kapitálu v Trenčianskom kraji najviac podieľali oblasti: Priemyselná výroba, Umenie, zábava a rekreácie, ostatné činnosti a Verejná správa, obrana, povinné sociálne zabezpečenie; vzdelávanie; zdravotníctvo, sociálna pomoc.

1.3.5.5 Zahraničný obchod Import

Do Slovenskej republiky boli v roku 2019 dovezené komodity v hodnote 79 275 mil. eur pri medziročnom náraste o 3,2%. Z tovarového hľadiska medziročne najviac, o 12%, vzrástol dovoz tovarov z kategórie rôzne priemyselné výrobky, o 11% vzrástol dovoz textílií a textilných výrobkov ako aj Vozidiel, lietadiel, plavidiel a dopravných zariadení.

Najviac klesol dovoz tovarov a produktov z kategórie Umelecké diela, zberateľské predmety a starožitnosti a to o 21,1%. Klesol aj dovoz ďalších komodít, ako Surové kože, kožky, usne, kožušiny a výrobky z nich; cestovné potreby o hodnotu o 15,6% či Zbrane a strelivo; ich časti a príslušenstvo o 12,2%. Vo vzťahu k najvýznamnejším obchodným partnerom vzrástol dovoz z Českej republiky o 2,9%, Číny o 10%, Poľska o 7%, Maďarska o 16,6%, Francúzska o 17,5%, Talianska o 3,2% a Rakúska o 7,5%. Klesol dovoz z Nemecka o 5%, Ruskej federácie o 2,4%, Kórejskej republiky o 4,7% a Vietnamu o 9,3%.

1.3.5.6 Zahraničný obchod Export

Zo Slovenskej republiky sa v roku 2019 vyviezol tovar v hodnote 80 337,7 mil. eur. V porovnaní s rokom 2018 sa celkový vývoz zvýšil o 1,5%. V porovnaní s rokom 2018 z tovarového hľadiska najvýraznejšie vzrástol vývoz tovarov z kategórie Výrobky potravinárskeho priemyslu; nápoje; tabak o 11,7%. Výraznejšie vzrástol aj vývoz z kategórie Perly, drahokamy, drahé kovy; umelá bižutéria; mince o 10%, Umelecké diela, zberateľské predmety a starožitnosti o 115,9%, či Vozidlá, lietadlá, plavidlá a dopravné zariadenia o 8,9%. Najviac klesol vývoz tovarov

z kategórie Živočišne a rastlinné tuky, oleje, vosky o 35%. Mierny pokles zaznamenali aj tovary a produkty Surové kože, kožky, usne, kožušiny a výrobky z nich; cestovné potreby o 22% či Základné kovy a výrobky zo základných kovov o 7,6%. Spomedzi najvýznamnejších obchodných partnerov minulý rok vzrástol vývoz do Nemecka o 0,8%, Francúzska o 12,3%, Maďarska o 8,1%, Spojeného kráľovstva o 10,6% a Číny o 24,4%.

Tabuľka Najväčší exportéri Trenčianskeho kraja vo vývoze tovarov a služieb

	Spoločnosť	Export (tis. EUR)		Zmena (%)		Export / tržby (%)		Export na zamestnanca (tis. EUR)	
		2018	2017	2018/17	2017/16	2018	2017	2018	2017
1	Continental Matador Rubber, s.r.o., Púchov	879 191	820 925	7,1	7,0	80,7	81,5	274	274
2	Continental Matador Truck Tires, s.r.o., Púchov	486 951	483 300	0,8	3,3	83,2	86,4	321	341
3	Hanon Systems Slovakia, s.r.o., Ilava	243 846	198 029	23,1	5,9	60,2	58,6	332	271
4	TRW Automotive (Slovakia), s.r.o., Nové Mesto nad Váhom	232 649	263 737	-11,8	-1,7	90,6	90,9	368	401
5	C & A Mode, s.r.o., Kočovce	192 837	189 539	1,7	-7,4	87,4	86,9	701	702
6	Leoni Slovakia, s.r.o., Trenčín	191 978	184 447	4,1	26,0	100,0	99,9	81	75
7	Yura Corporation Slovakia, s.r.o., Lednické Rovne	191 858	180 018	6,6	-0,6	50,3	49,6	118	95
8	Vertiv Slovakia, a.s., Nové Mesto nad Váhom	176 896	165 734	6,7	-0,2	99,7	99,8	148	147
9	Elster, s.r.o., Stará Turá	169 029	141 210	19,7	32,9	98,5	98,8	186	196

(Zdroj: TREND Analyses, dostupné na <https://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-2019/cislo-44/najvacsi-exporteri-slovenska-1.html>)

1.3.5.7 Priame zahraničné investície

Stav celkových priamych zahraničných investícií (ďalej aj ako „PZI“) v krajine dlhodobo stále výrazne determinovaný stavom v Bratislavskom kraji, do ktorého prúdi v priemere okolo 68% všetkých investícií na Slovensku. Celkový stav priamych zahraničných investícií v Slovenskej republike dosiahol za rok 2018 úroveň 52 279 396 tis. EUR a za rok 2019 úroveň 54 258 583 tis. EUR čo predstavuje medziročný nárast o 3,7%. Z toho prílev investícií do Trenčianskeho kraja v roku 2018 predstavoval 339 859 tis. EUR, t.j. podiel 0,65%.

Tabuľka Stav priamych zahraničných investícií v SR (v mld. EUR)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
SR	40,17	41,78	42,07	40,97	42,27	45,15	49,62	52,27	54,25
TSK	2,08	1,98	2,14	2,29	2,26	2,70	2,58	2,53	N/A

(Zdroj: NBS < <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>>)

Stav priamych zahraničných investícií v krajine z časového hľadiska medzi rokmi 2011 – 2019 vykazuje stabilný až mierne rastúci trend. Z uvedeného obdobia najvyšší objem priamych zahraničných investícií bol zaznamenaný v roku 2019. Na Slovensku medzi rokmi 2011 – 2019 došlo k nárastu PZI o 35,05%, pričom v Trenčianskom kraji je evidovaný nárast o 22,11%.

Tabuľka Stav PZI v samosprávnych krajoch SR v tisícoch EUR

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Trnavský kraj	2 277 266	2 364 321	1 962 955	1 815 434	1 742 545	1 778 428	2 823 766	3 237 724	N/A
Trenčiansky kraj	2 082 082	1 989 908	2 142 805	2 299 268	2 260 542	2 707 001	2 583 395	2 534 898	N/A
Nitriansky kraj	1 627 601	1 724 309	1 595 784	1 641 344	1 991 881	2 421 814	1 852 385	1 965 875	N/A

Žilinský kraj	2 701 659	2 687 683	2 721 812	2 722 713	3 051 147	3 082 535	3 517 650	3 999 453	N/A
Banskobystrický kraj	1 105 908	1 074 666	734 119	760 536	784 792	1 006 231	970 108	1 052 217	N/A
Prešovský kraj	474 080	517 195	552 368	655 833	927 511	800 615	852 315	736 969	N/A
Košický kraj	2 585 688	2 475 938	2 554 317	2 722 883	2 465 110	2 253 972	2 599 991	2 463 611	N/A
Bratislavský kraj	27 319 164	28 945 791	29 807 715	28 351 228	29 041 924	31 099 668	34 420 098	36 288 650	N/A
SR spolu	40 173 448	41 779 811	42 071 875	40 969 240	42 265 453	45 150 265	49 619 709	52 279 396	N/A

(Zdroj: NBS < <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie> > a PHRSR TSK)

1.3.6 Priemyselno – ekonomická analýza

1.3.6.1 Primárny sektor

Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov ako súbor ekonomických činností primárneho sektora zamestnávali v roku 2019 celkovo v Trenčianskom kraji 4 208 zamestnancov, čo predstavuje podiel 2,4% spomedzi všetkých pracujúcich v kraji, pričom z dlhodobého hľadiska pozorujeme jeho stagnáciu.

1.3.6.1.1 Poľnohospodárska pôda

Vývoj výmery poľnohospodárskej a ornej pôdy v Slovenskej republike má dlhodobý klesajúci trend. Od roku 1996 do roku 2019 ubudlo 5 460 ha poľnohospodárskej pôdy a takmer 8 963 ha ornej pôdy. Dôvodom úbytku poľnohospodárskej pôdy je jej záber na zástavbu, ale tiež zalesňovanie. Podiel poľnohospodárskej pôdy z celkovej výmery Trenčianskeho kraja tvorí približne 40%. Z toho najväčšiu časť zaberá orná pôda. Orná pôda spolu s lesným porastom majú aj najvyšší podiel na celkovej výmere kraja, spolu 89%. Zastavaná plocha tvorí 5,4% územia kraja.

Tabuľka Vývoj výmery poľnohospodárskej pôdy v Trenčianskom kraji

Rok	Poľnohospodárska pôda (ha)	
	Orná pôda	Poľnohospodárska pôda spolu
1996	105 544	187 255
2001	100 097	186 890
2006	98 311	186 260
2011	97 552	184 081
2016	96 762	182 203
2017	96 707	181 122
2018	96 708	182 005
2019	96 581	181 798

(Zdroj: Štatistický úrad SR, PHRSR TSK)

1.3.6.1.2 Rastlinná a živočíšna výroba

V Trenčianskom kraji je rastlinná výroba zameraná na pestovanie pšenice, jačmeňa, cukrovej repy, zemiakov, ovocia, zeleniny a krmovín na ornej pôde. Agronomická hodnota poľnohospodárskych pôd je znižovaná nedostatkom vlhky. V rámci stabilizácie úrod poľnohospodárskych plodín sú čiastočne využívané zariadenia závlahového hospodárstva.

V oblasti živočíšnej výroby možno konštatovať, že v poslednom období dochádza k jej miernemu poklesu z hľadiska počtu chovaných hospodárskych zvierat. Od roku 2012 vykazujú počty jednotlivých hospodárskych zvierat klesajúci stav, a to najmä pokiaľ ide o hovädzí dobytok, naopak mierny nárast je evidovaný v prípade

hydiny. Pomerne výrazný pokles je zaznamenaný od roku 2011 aj v prípade ošípaných. Podrobný prehľad chovaných hospodárskych zvierat na území kraja je uvedený v tabuľke nižšie.

Tabuľka Intenzita chovu hospodárskych zvierat v Trenčianskom kraji

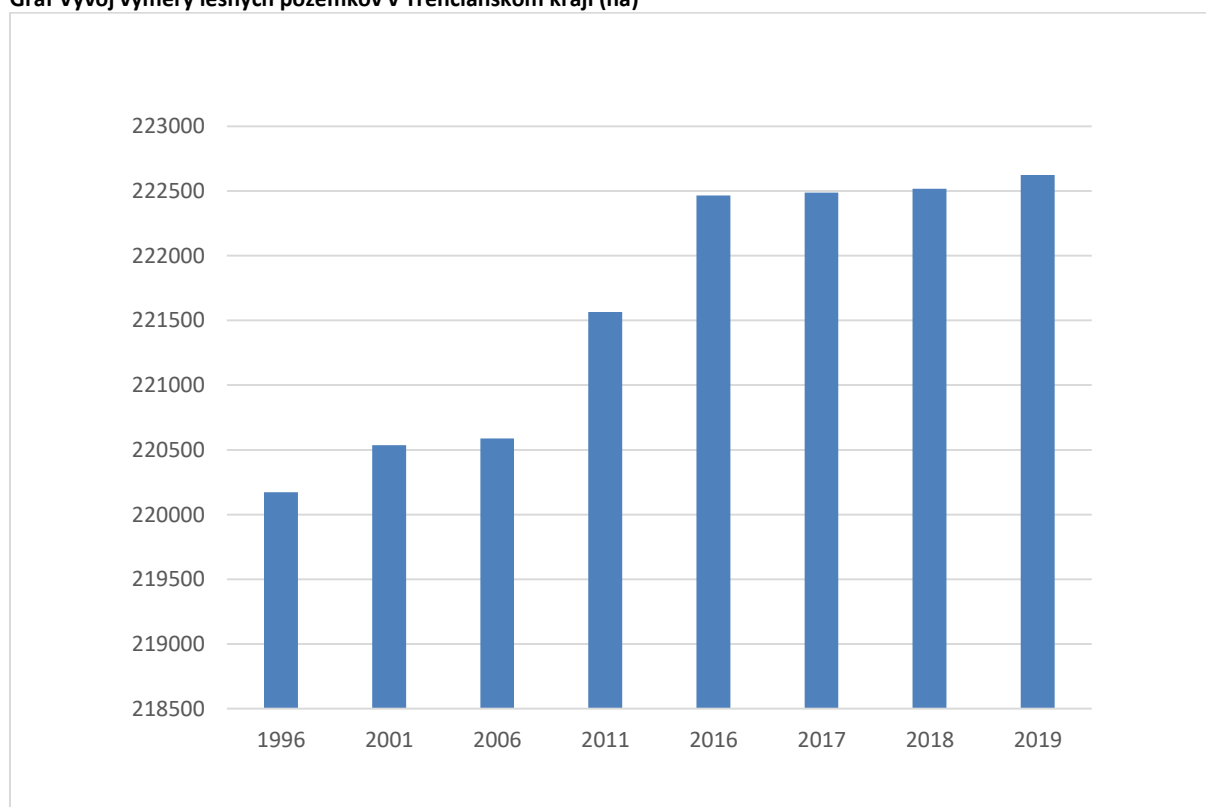
	2019	2014	2010
Hovädzí dobytok (na 100 ha poľnohospodárskej pôdy)	29,8	31,1	31,0
Kravy (na 100 ha poľnohospodárskej pôdy)	13,1	13,2	13,4
Ovce (na 100 ha poľnohospodárskej pôdy)	23,3	25,0	23,6
Ošípané (na 100 ha ornej pôdy)	51,7	66,6	73,3
Hydina (na 100 ha ornej pôdy)	2 217,7	1 569,0	1 770,8
Sliepky (na 100 ha ornej pôdy)	706,9	684,4	642,2

(Zdroj: Štatistický úrad SR Zdroj: STATdat, <https://bit.ly/2N9K4xW>)

1.3.6.1.3 Lesníctvo

Lesné pozemky v Trenčianskom kraji zaberajú takmer 11% z celkovej výmery lesných pozemkov v Slovenskej republike. V rámci Trenčianskeho kraja je podiel výmery lesných pozemkov takmer 50% z celkovej výmery kraja. Výmera lesných pozemkov z dlhodobého hľadiska má v kraji stúpajúcu tendenciu, v posledných rokoch sa však situácia stabilizovala, keď sa výmera ustálila na úrovni 222 623 ha.

Graf Vývoj výmery lesných pozemkov v Trenčianskom kraji (ha)

(Zdroj: Štatistický úrad SR, PHRSR TSK)

1.3.6.1.4 Vinohradníctvo

Z dlhodobého hľadiska pozorujeme v celej Slovenskej republike pokles výmery vinogradov, hoci od roku 2016 sa tento trend zastavil a plocha viníc sa stabilizovala. Blízkosť svahov najsevernejších výbežkov pohoria Malých Karpát vytvára vhodné klimatické podnebie na pestovanie viniča a vinohradnícku činnosť najmä v časti okresu

Nové Mesto nad Váhom, v tzv. Vrbovskom rajóne Malokarpatskej vínnej oblasti, v okolí Čachtíc a Častkoviec. Podiel vinogradov v štruktúre celkového pôdneho fondu je však nevýrazný a Trenčiansky kraj zohráva v produkcii viniča v Slovenskej republike len zanedbateľnú úlohu.

1.3.6.1.5 Chmelárstvo

Trenčiansky kraj bol v minulosti významnou oblasťou pre pestovanie chmeľu, no vysoká prácnosť pestovania a zberu a s tým súvisiace náklady na produkciu chmeľu spôsobili nerentabilnosť výroby a rušenie chmeľníc. Do roku 2020 došlo k zrušeniu chmeľníc v Soblahove, Čachticiach a Trenčianskej Turnej a poslednú chmeľnicu v Trenčianskom kraji, ktorá sa nachádza v Nemšovej (a ktorá je zároveň aj poslednou chmeľnicou na Slovensku), čaká v najbližšej dobe rovnaký osud.

1.3.6.2 Sekundárny sektor

Sekundárny sektor zahŕňa činnosti spojené s ťažbou a dobývaním nerastných surovín, priemyselnú výrobu, stavebníctvo, dodávkou a rozvodom elektriny, plynu, pary a vzduchu a tiež dodávku vody, likvidáciu odpadov a odpadových vôd. Sekundárny sektor a činnosti s ním spojené patria v kraji k významným ukazovateľom tvorby pracovných miest, ako aj tvorby hrubej pridanej hodnoty.

Tabuľka Podniky sekundárneho sektora podľa ekonomických činností v okresoch TSK v roku 2019

Okres	Ťažba a dobývanie	Priemyselná výroba	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	Dodávka vody; čistenie a odvod odpad. vôd, odpady a služby odstr. odpadov	Priemysel spolu	Stavebníctvo
Bánovce nad Bebravou	0	169	1	4	174	85
Ilava	0	377	8	8	393	167
Myjava	0	152	3	7	162	46
Nové Mesto nad Váhom	0	428	3	11	442	263
Partizánske	0	194	4	11	209	120
Považská Bystrica	0	357	11	14	382	307
Prievidza	9	467	7	26	509	376
Púchov	0	199	2	4	205	162
Trenčín	2	685	8	29	724	528
TSK Spolu	11	3 028	47	114	3 200	2 054

(Zdroj: Štatistický úrad SR a PHRSR TSK)

1.3.6.2.1 Ťažba nerastov

Nerastné bohatstvo Trenčianskeho samosprávneho kraja je bohaté, s veľkou rozmanitosťou surovinových druhov. Z palivovo-energetických surovín sa nachádzajú v oblasti hornej Nitry ložiská hnedého uhlia a lignitu v Handlovej a v Nováckej hnedouhoľnej panve. V okolí Mojtína a Strážovských vrchov sa nachádzajú ložiská bauxitu, v okolí obce Zlatníky malé množstvá magnetitu. Z nerudných surovín sa v kraji nachádzajú stavebné materiály ako dolomity, vápenec, stavebný kameň, vápenitý slieň, cementárska sialitická surovina, štrkopiesky,

tehliarska hlina, dekoračný kameň. Ložiská cementárskych surovín v Hornom Srní a Ladcoch/Butkov svojim významom presahujú rámec kraja. Vápence, piesčité a dolomitické vápence a dolomity ako stavebný kameň sa ťažia v bradlovom pásme (hlavne na Považí) v Tunežiciach a v Trenčianskej Teplej. (Zdroj PHRSR TSK)

1.3.6.2.2 Priemysel

Priemyselná výroba v Trenčianskom samosprávnom kraji patrí k významným faktorom zabezpečujúcim výkonnosť hospodárstva nie len v rámci metropolitného regiónu, ale aj na nadnárodnej úrovni. Význam priemyslu spočíva v tom, že toto odvetvie sa výraznou mierou podieľa na celkovej zamestnanosti kraja, a na regionálnej úrovni aj na tvorbe hrubej pridanej hodnoty. Z hľadiska evidovaného počtu zamestnancov jednoznačne v kraji dominuje postavenie sekundárneho sektora (priemyslu), ktorý tvorí približne 50%-ný podiel na celkovej zamestnanosti.

Hrubý obrat SR v priemyselných podnikoch predstavoval v roku 2019 hodnotu 85 339 888 tis. Eur, na ktorej sa Trenčiansky kraj podieľal v hodnote 9 578 506 tis. Eur, t.j. 11%-ným podielom. Aj vďaka faktu, že priemysel je v tvorbe pracovných príležitostí v kraji dominantným sektorom, dosahuje štvrtinový podiel na priemyselnej produkcii hrubého obratu v krajine. Pri porovnaní podielu kraja na počte priemyselných závodov v SR dosahuje Trenčiansky kraj s 468 podnikmi 16%-né zastúpenie spomedzi 2887 podnikov v SR. Podobne ako v prípade hrubého obratu, ukazovateľ pridanej hodnoty vytvorenej v podnikoch na území kraja predstavuje, s 15%-ným podielom, významné postavenie v SR.

Najvýznamnejšie odvetvia priemyselnej výroby Trenčianskeho kraja:

- Automobilov priemysel
- Ťažobný priemysel
- Elektrotechnický a elektronický priemysel
- Strojársky priemysel
- Obuv

Priemyselné parky

Aktuálny územný plán Trenčianskeho samosprávneho kraja (ďalej aj ako „ÚPN TSK“, v znení ZaD č. 3) v záväznej časti uvažuje s celoštátnymi významnými, resp. regionálne významnými územiaми definovanými ako priemyselné parky, pre ktoré uvádza „odporúčania :

- vytvárať podmienky pre zlepšenie výkonnosti a efektívnosti hospodárstva a harmonicky využívať celé územie kraja

- nové podniky lokalizovať predovšetkým do disponibilných plôch v intraviláne obcí v existujúcich hospodárskych areáloch, prípadne uvažovať s možným využitím uvoľnených areálov poľnohospodárskych dvorov

- podporovať budovanie priemyselných parkov celoštátneho významu v nasledovných lokalitách :

Dubnica nad Váhom – Kolačín, Nové Mesto n/ Váhom – Dolné pole, Stará Turá – Chirana – Prema, Myjava – Javorinská, Prievidza – Nováky – Agropark, Handlová – Banícka kolónia, Púchov - Luh, Predsigoť, Podzábreh, Trenčín–Belá, Trenčín Bratislavská a Trenčín Bratislavská II

- podporovať budovanie priemyselných parkov regionálneho významu v nasledovných lokalitách :

Bánovce nad Bebravou – Biskupice, Rybany – Dolné Sedlište, Slavnica – Farské, Ladce – medzi cementárňou a kameňolomom, Brezová pod Bradlom – Davčové, Nové Mesto n/ Váhom – Milex, Lúka – Konopnica, Nová Ves nad Váhom – Pažiť, Partizánske – Podlužie, Luh, Malé Kršteňany - Lúky, kameňolom Veľký vrch, Považská

Bystrica – Považská Teplá, Prievidza – Areál SAD, Sebedražie – Baňa Cígeľ, Bystričany – Lipovec, Záhumenie, Nitrianske Pravno - Dolný lán, Za železnicou, Beluša – Podbrezie, Dohňany – Horné prúdy, Nemšová – Predná Sihoť, **Trenčianska Teplá – Sina osada**, Nemšová – Niva. (V zozname chýbajú niektoré významné parky napr. priemyselný park v Púchove, PP Chirana v Starej Turej, mnohé parky v Trenčíne - Trens, Merina, Leoni, Europin, Vailand Tr.Turná atď. V zozname nie je ani priemyselný **park Leoni v Trenčianskej Teplej**, mestská časť Dobrá, ktorý vznikol rekonštrukciou tehelne investorom a dodnes garantuje kvalifikovanú zamestnanosť cca 500 zamestnancov, pričom v r.2022 bude oslavovať 30. výročie pôsobenia nemeckého investora na Slovensku (jeden z najväčších zamestnávateľov v regióne od r.1992). (Zdroj: PHRSR TSK)

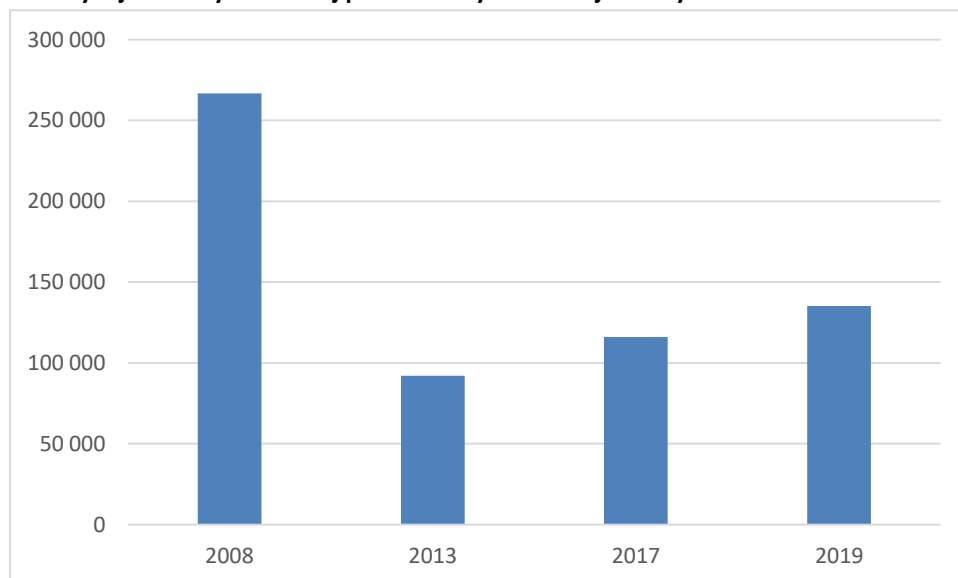
Vo všeobecnosti celosvetové trendy mestského, resp. sídelného urbanistického rozvoja, ktoré smerujú od extenzifikácie urbanizácie (rozvoj sídiel so zaberaním stále nových plôch v území) k zvýšenému dôrazu na intenzifikáciu (využitie a pretváranie existujúcej nevyužívanej či opustenej infraštruktúry na nové funkcie).

1.3.6.2.3 Stavebníctvo

Podľa evidencie ŠÚ SR pre podniky s 20 a viac zamestnancami bol ku koncu roku 2019 v Trenčianskom kraji priemerný evidenčný počet zamestnancov v odvetví stavebníctva celkovo 2325, čo predstavuje podiel 1,33% z celkového počtu zamestnancov v kraji, čo je porovnateľný údaj s celorepublikovým priemerom. Prepád stavebníctva sa opäť prehĺbil. Stavebná produkcia v septembri bola medziročne nižšia o 22,1%, čo predstavuje zvýšenie prepadu o takmer tri percentuálne body z augustových 19,2%. Bol to najhorší výsledok od októbra 2016. Podľa predbežných údajov Štatistického úradu SR dosiahol celkový objem stavebných prác hodnotu 491 mil. eur. Vývoj stavebnej produkcie na domácom trhu ovplyvnilo zníženie novej výstavby, vrátane rekonštrukcií a modernizácií o 22,6% a v opravách a údržbe o 30,3%. V štruktúre tuzemskej produkcie nová výstavba tvorila 72,5%, podiel prác na opravách a údržbe tvoril 23,4%.

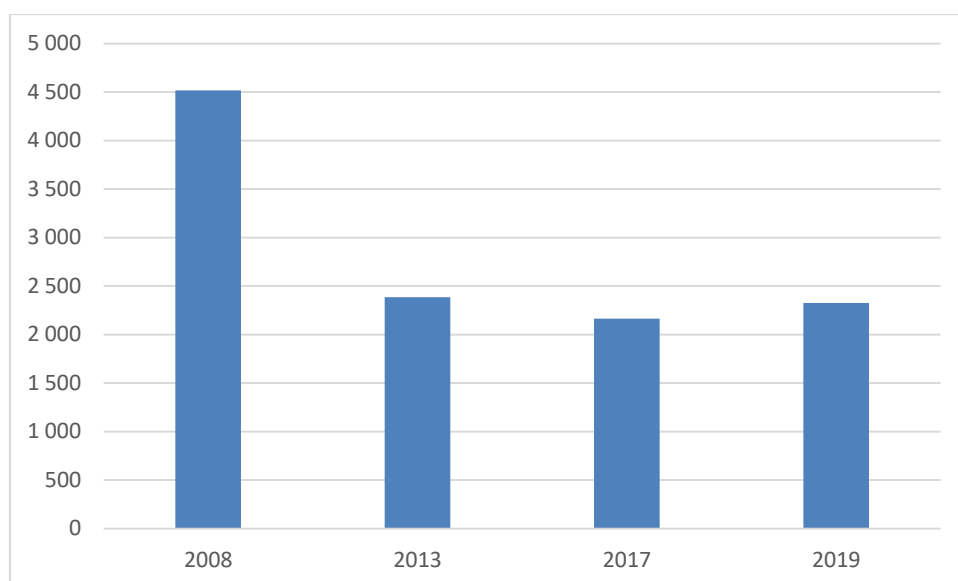
V období medzi rokmi 2013 až 2019 majú sledované ukazovatele v Trenčianskom kraji trend v náraste počtu zamestnancov, ako aj v raste stavebnej produkcie ako je znázornené aj na grafoch nižšie.

Graf Vývoj hodnoty stavebnej produkcie vykonávanej vlastnými zamestnancami v TSK v tisícoch EUR

(Zdroj: Štatistický úrad SR)

Graf Vývoj priemerného evidenčného počtu zamestnancov stavebníctva v TSK

(Zdroj: Štatistický úrad SR)

1.3.6.3 Terciárny sektor (sektor služieb)

Špecifikom niektorých okresov TSK ako napríklad Trenčín či Prievidza je i koncentrácia tzv. vyššej vybavenosti sektora služieb. Z pohľadu komunálnych služieb sa jedná o regionálne inštitúcie, úrady štátnej a verejnej správy, bankovníctvo a pod. Trenčín je sídlom koncentrácie aktivít regionálnej i miestnej komunálnej administratívy, pobočiek centrál v sektore bankovníctva, poisťovníctva a finančných služieb na Slovensku.

Zdravotná starostlivosť v TSK disponuje sieťou zariadení regionálneho významu reprezentovaná nemocnicami, odbornými liečebnými ústavmi, špecializovanými a rehabilitačnými zariadeniami poskytujúcimi zdravotnú, liečebnú a kúpeľnú starostlivosť.

V komerčnej sfére sa v kraji vytvorila i hustá sieť zariadení malo a veľkoobchodu, hotelov a gastronomických zariadení. Na terciárny sektor je tak na regionálnej úrovni v tejto podobe viazaná veľká časť hrubého fixného kapitálu. Navyše transformačný proces ekonomiky rozšíril v uplynulých rokoch terciárny sektor aj o množstvo subjektov ponúkajúcich v rámci kreatívnej sebarealizácie aj množstvo druhov služieb inovatívneho charakteru. Či už v podobe tovarových, alebo voľnočasových aktivít.

V oblasti kultúry ako do istej miery komerčného charakteru služieb narastá sieť klubových a eventových zariadení, významnými turistickými miestami v kraji sú hradné opevnenia na Považí (Tematín, Čachtice, Beckov, Vršatec, Považský hrad,...), Trenčiansky hrad, Bojnický hrad a ZOO, ako aj mnohé sakrálne pamiatky. Ako v jedinom kraji na Slovensku absentuje profesionálne divadelníctvo.

Ako už bolo spomenuté, terciárny sektor je zastúpený pomerne vysokým podielom zo všetkých sektorov z hľadiska zamestnanosti. Tento podiel sa za sledované obdobie od roku 2009 pohybuje na úrovni 32%. V rámci sektora si dlhodobo najvyššie zastúpenie zamestnanosti v kraji udržiava odvetvie vzdelávanie s podielom 7,5% (v roku 2019). Významné zastúpené sú aj odvetvia Verejná správa, sociálne zabezpečenie s podielom 6,7 % (v roku 2019) či odvetvie Zdravotníctvo, sociálna pomoc s 6,1%. (Zdroj PHRSR TSK)

Strieborná ekonomika

K nepriaznivému demografickému vývoju v súčasnosti prispela najmä nízka miera pôrodnosti, ale tiež zvyšovanie veku dožitia. Očakávaná dĺžka života sa v rozmedzí týchto rokov zvýšila v priemere o 2,6 roka, a to zo 77,7 r. na 80,3 r. (u mužov o 3 r. a u žien o 2,2 r.). Podľa prognózy Eurostatu sa celkový počet obyvateľov Európskej únie (501 miliónov z roku 2010) zvýši do roku 2040 na 526 miliónov, čo bude najvyšší počet obyvateľov. Následne sa počet bude znižovať (na 517 miliónov do roku 2060), pričom dôjde k prirodzenému úbytku obyvateľstva. Kým v roku 2010 bol podiel obyvateľov nad 65 rokov na populácii vo veku 15 – 64 rokov 17%, do roku 2060 sa má zvýšiť na viac než 68%. Podiel osôb vo veku 80 rokov a viac sa za 20 rokov od roku 2010 zvýši z 5% na 12%.

Pod striebornou ekonomikou chápeme adaptáciu ekonomiky na budúce potreby rastúceho počtu starších ľudí, s čím súvisí vytváranie nových trhových príležitostí pre podnikateľský sektor (Deutsche Welle, 2005).

Okrem súvisiacich problémov, ktoré so sebou starnutie populácie prináša je možné túto skutočnosť vnímať aj ako výzvu, resp. príležitosť pre rozvoj nových segmentov hospodárstva – zameraných na potreby seniorov a ľudí v dôchodkovom veku. Jednou z nich sú aj príležitosti pre inovatívne firmy a ich produkty, ktoré by pomohli zlepšiť kvalitu života starších ľudí.

U staršej generácie rastie ochota spotrebovať. Kúpna sila ľudí vo veku 60 a viac sa neustále zvyšuje. V štruktúre spotreby platí tzv. Engelov zákon: čím má niekto viac peňazí, tým menší podiel výdavkov dáva na nevyhnutné životné potreby ako potraviny a bývanie, a tým viac dáva na veci, ako sú zdravie, rekreácia, kultúra, peňažné dary na charitu a pod. V rámci EU ľudia patriaci do vekovej skupiny 50 a viac vlastnia 75 % akcií na burzách, 65% súkromných úspor, 60% domov, 50% osobných áut a dokonca až 80% luxusných áut. Fenomén strieborná ekonomika vytvára nové trhové príležitosti.

Starnúce obyvateľstvo vytvára početnú skupinu obyvateľstva, ktorá v podmienkach uplatňovania princípu aktívneho starnutia vytvára novú rastúcu skupinu spotrebiteľov so špecifickými požiadavkami, ako sú automobily s IKT čiastočne nahradzujúce oslabené zmyslové vnímanie, ubytovacie služby priateľské starnutiu, služby súvisiace so starostlivosťou o majetok – správa finančných portfólií, investícií do nehnuteľností a pod. Konkrétne zmeny v parametroch verejného systému služieb veľmi ťažko predvídať. Je však jasné, že úloha verejného sektora bude čoraz viac klesať a do popredia sa dostanú platené služby poskytované súkromným sektorom, a teda veľký objem platieb súkromným opatrovateľským a zdravotným službám.

Starnutie je v súčasnosti považované za významný sociálny a ekonomický problém Európy. Zmeny vo vekovej štruktúre populácie so sebou prinášajú nevyhnutné dôsledky na ekonomiku. (Zdroj PHRSR TSK)

1.3.6.4 Kvartérny sektor

V roku 2017 bolo v Trenčianskom kraji v odvetví odborné, vedecké a technické činnosti zamestnaných celkovo 4145 osôb, čo predstavovalo podiel len 0,28% z celkového počtu zamestnaných osôb v kraji. V porovnaní s podielom pracujúcich na úrovni SR, kde bolo v roku 2016 v tomto odvetví evidovaných 195 812 všetkých pracujúcich, vykazuje Trenčiansky kraj nižšiu hodnotu národného priemeru, ktorý, ako je nutné poznamenať, je tvorený primárne mestom, resp. regiónom Bratislava, ktorý zastáva v rámci krajiny pozíciu prirodzeného centra rozvoja kvartérneho sektora. Je to dané vysokou koncentráciou akademickej a vedeckej obce, ako aj pôsobnosťou širokého spektra súkromného sektora, vďaka čomu sa tam skoncentrovali subjekty, ktorých sa venujú činnostiam typickým pre vznik, zavádzanie a šírenie inovácií.

V Trenčianskom kraji sa dlhodobo formujú kapacity akademického i privátneho sektora, ktoré sú schopné čeliť v dobrých podmienkach tým najnáročnejším výzvam na poli vedy, výskumu a inovácií. Potenciál sa ukazuje

najmä v rozvoji vedeckých, výskumných a inovačných aktivít v oblasti výskumu technológií skla, vodíkových technológií, obnoviteľných zdrojov energií, simulácií a virtuálnej reality, či technológií spracovania plastov.

Napriek pomerne vysokému tempu rastu slovenskej ekonomiky v posledných rokoch, progres vedy, výskumu a inovácií (VVI) zaostáva za európskym priemerom. Dôvodom nie je len podpriemerné financovanie vedy, výskumu a vývoja, ale aj stále výrazná orientácia na základný výskum, relatívna uzavretosť slovenského výskumu a zatiaľ pomerne nízky vplyv na inovačnú schopnosť slovenského hospodárstva.

Oblasť vedy, výskumu a inovácií je v rámci slovenských podmienok dlhodobo zanedbávaná a predovšetkým z hľadiska objemu finančných prostriedkov podhodnotená. Podiel investícií do sféry vedy a výskumu predstavoval na Slovensku v roku 2017 len 0,88% HDP, čo nás radí medzi krajiny s najnižším podielom v rámci EÚ 28. (V roku 2013 - 0,85%, 2012 - 0,82%, 2011 - 0,68%, 2010 - 0,63% a v roku 2009 - 0,48%, zaznamenáva teda stále rastúcu tendenciu.) Nárast od roku 2010 je spôsobený nárastom kapitálových výdavkov na prístroje a zariadenia v dôsledku čerpania štrukturálnych fondov EÚ zameraných na výskum a vývoj. Napriek tomu dominuje najmä financovanie z verejného sektora. Štátny rozpočet SR zabezpečuje inštitucionálne (veda a technika na vysokých školách a rezortné výskumné ústavy) a účelové financovanie grantové schémy Agentúry na podporu výskumu a vývoja, rezortné grantové systémy, financovanie medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce, štátne programy VV a stimuly pre výskum a vývoj, grantové schémy VEGA, KEGA.

Táto úroveň je zároveň výrazne pod priemerom krajín Európskej únie (2,06% HDP) a v rozpore so stratégiou Európa 2020, ktorá hovorí o potrebe navýšenia prostriedkov do vedy a výskumu a znalostnej ekonomiky na úroveň 3% HDP. Napriek existencii viacerých koncepcných a strategických materiálov na národnej úrovni sa tento pomerne nepriaznivý stav dlhodobo nedarí zmeniť.

V roku 2015 súkromné zdroje (vrátane zahraničných súkromných zdrojov) predstavovali 32,2% z celkových výdavkov na výskum a vývoj. Takmer tretina (31,9%) výdavkov na výskum a vývoj bola financovaná zo štátnych zdrojov a 35,9% tvorili verejné zahraničné zdroje najmä zo štrukturálnych fondov.

Na výskum a vývoj sa v roku 2019 minulo v Trenčianskom samosprávnom kraji (TSK) vyše 94 miliónov eur. Výdavky na výskum a vývoj boli druhé najvyššie spomedzi všetkých slovenských krajov. TSK sa na celoslovenských výdavkoch na výskum podieľal 25%. V organizáciách a pracoviskách výskumu a vývoja kraja bolo v roku 2019 zamestnaných 2 385 osôb. TSK sa so 7,5% podielom na celkovom počte zamestnaných osôb výskumu a vývoja v SR umiestnil na štvrtom mieste medzi kraji. (Zdroj PHRSR TSK)

1.3.7 Prírodno-environmentálna analýza

V novom programovom období boli z úrovne Európskej únie stanovené základné podmienky, ktoré musia členské štáty splniť, aby mohli začať čerpať zdroje z fondov EÚ v rámci cieľa 2 „Zelená, nízkouhlíková Európa“ na financovanie opatrení v oblasti životného prostredia. Tieto základné podmienky boli stanovené pre vodné hospodárstvo, odpadové hospodárstvo a ochranu prírody, pričom sa viažu k vypracovaniu jednotlivých strategických koncepcných dokumentov pre tieto oblasti.

Pre oblasť vodohospodárstva a odpadových vôd ide o dokument „**Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR na roky 2021 – 2027**“ (Zdroj: <https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/plan-rozvojaverejnych-vodovodov-verejnych-kanalizacii-pre-uzemie-srn>), pre oblasť odpadového hospodárstva ide o dokument „**Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2021 – 2025**“, (Zdroj: <https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/programodpadoveho-hospodarstva-slovenskej-republiky-na-roky2021-2025>) a pre oblasť ochrany prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry ide o dokument „**Prioritný akčný rámec (PAF) pre sústavu Natura 2000 v Slovenskej republike podľa článku 8 smernice Rady 92/43/EHS o ochrane**

prírodných biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (smernica o biotopoch) vo viacročnom finančnom rámci na roky 2021 – 2027“, (Zdroj: <https://www.minzp.sk/natura2000/prioritny-akcny-ramecfinancovania-natura-2000-slovenskej-republike/> a PHRSR TSK)

1.3.7.1 Odpadové hospodárstvo

Od roku 1993 sú v Slovenskej republike (SR) v súlade so štátnou environmentálnou politikou pre potreby definovania úloh strategického a koncepcného rozvoja odpadového hospodárstva z úrovne štátu vypracovávané **Programy odpadového hospodárstva Slovenskej republiky (POH SR)**. POH SR spracovaný na roky 2016 – 2020 bol v poradí šiestym programom, ktorého úlohou je nadväzovať na POH SR do roku 2015 poskytnúť komplexný pohľad na ďalší rozvoj odpadového hospodárstva v SR, nadväzovať na výsledky dosiahnuté v predchádzajúcom programovacom období a s ohľadom na všetky zmeny, ktorými prešla SR v procese budovania odpadového hospodárstva. Na predchádzanie vzniku odpadov kladie dôraz dokument **„Program predchádzania vzniku odpadu SR na roky 2019 – 2025“**. Pri riešení problematiky odpadového hospodárstva je možné vychádzať z Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2016 – 2020, ktorý bol schválený Vládou SR dňa 14.10.2015 uznesením č. 562/2015 Z. z. a na ktorý bude po spracovaní nadväzovať Program odpadového hospodárstva Trenčianskeho kraja na roky 2021-2025, resp. z Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2021 – 2025, ktorý bol v čase spracovania tejto kapitoly v štádiu návrhu (Zdroj: <https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/programodpadoveho-hospodarstva-slovenskej-republiky-na-roky2021-2025>)

Právna úprava odpadového hospodárstva sa vykonáva zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Katalóg odpadov sa ustanovuje vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 365/2015 Z. z. v znení vyhlášky č. 320/2017 Z. z.

Z dostupných údajov je možné konštatovať, že množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu za posledných päť rokov rastie avšak v poslednom vyhodnotenom roku došlo k miernemu poklesu vyprodukovaného komunálneho odpadu a tým pádom k miernej stabilizácii jeho produkcie. V roku 2019 bolo na území kraja vyprodukovaných 245 845 ton komunálneho odpadu čo predstavuje 420,17 kg na jedného obyvateľa kraja, čo je hodnota nižšia ako priemer 434,74kg v rámci SR. Je možné sa domnievať, že je to spôsobené tým, že obyvateľstvo na území kraja nie je sústredené úplne v mestskom urbanizovanom prostredí a má možnosti aj záujem udržiavať produkciu komunálneho odpadu na nižších úrovniach. Miera recyklácie komunálneho odpadu v TSK za posledných päť rokov vzrástla z 18,5% na 38,9%, avšak stále je to pod priemerom Slovenskej republiky a Európskej únie.

Podľa § 81 ods. 7 zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch má samotná obec na starosti činnosti týkajúce sa separácie odpadu, a to:

- zber a prepravu zmesového komunálneho odpadu vznikajúceho na jej území
- zavedenie a vykonávanie triedeného zberu biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu okrem prevádzkovateľov kuchýň, zavedenie a vykonávanie triedeného zberu jedlých olejov a tukov z domácností, zavedenie a vykonávanie triedeného zberu biologicky rozložiteľných odpadov zo záhrad a parkov vrátane odpadu z cintorínov
- zabezpečiť zavedenie a vykonávanie triedeného zberu komunálnych odpadov pre papier, plasty, kovy, sklo a viacvrstvové kombinované materiály na báze lepenky

1.3.7.2 Environmentálne limity

Základným legislatívnym dokumentom ochrany prírody a krajiny Slovenskej republiky je zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 543/2003 z 25. júna 2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Územné časti vysokej

biologickej a ekologickej hodnoty sú vyhlásené za chránené územia v niektorej z kategórií chránených území alebo podliehajú osobitnej ochrane, pričom špeciálnu starostlivosť a režim na chránených územiach zabezpečujú stupne ochrany. Národné parky a chránené krajinné oblasti sa označujú ako veľkoplošné chránené územia (VCHÚ). Chránené areály, prírodné rezervácie, národné prírodné rezervácie, prírodné pamiatky, národné prírodné pamiatky a chránené krajinné prvky sa označujú ako maloplošné chránené územia (MCHÚ). Osobitnú kategóriu tvoria napríklad chránené vtáčie územia a územia európskeho významu, ale aj lokality významných mokradí.

Natura 2000

Natura 2000 je sústava chránených území členských krajín Európskej únie, ktorej hlavným cieľom je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä EÚ ako celok. Vytvorenie tejto sústavy má zabezpečiť ochranu a zachovanie vybraných typov biotopov, ohrozených druhov rastlín a živočíchov a ich biotopov, ktoré sú významné z hľadiska Európskeho spoločenstva. Vytvorenie Natura 2000 je jedným zo základných záväzkov členských štátov voči EÚ v oblasti ochrany prírody. Cieľom vytvorenia tejto európskej súvislej siete chránených území je zabezpečenie priaznivého stavu populácií vybraných druhov živočíchov a rastlín a priaznivého stavu biotopov. Sústavu Natura 2000 tvoria dva typy území:

- chránené vtáčie územia (CHVÚ) - vyhlasované v súlade so smernicou Rady č. 79/409/EHS z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúcich vtákov (známej tiež ako smernica o vtákoch – Birds directive), v riešenom území sa nachádza 5 vyhlásených chránených území, ktoré sú súčasťou európskej súvislej siete chránených území Natura 2000 a to : CHVÚ Malé Karpaty, CHVÚ Strážovské Vrchy, CHVÚ Tribeč, CHVÚ Dubnické štrkovisko, CHVÚ Malá Fatra
- územia európskeho významu (ÚEV) - územia vyhlasované v súlade so smernicou Rady č. 92/43/EHS z 22. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín (známa tiež ako smernica o biotopoch – Habitats directive), v riešenom území sa nachádza 68 navrhovaných území európskeho významu, ktoré sú súčasťou európskej súvislej siete chránených území Natura 2000.

Pôda

Pôda predstavuje významný krajinný prvok s nezastupiteľnou energetickou a bioprodukčnou funkciou. Je výsledkom vzájomného prenikania a pôsobenia atmosféry, hydrosféry, litosféry a biosféry. Je s nimi tesne spätá, a preto detailne odráža súčasnú a čiastočne i minulú štruktúru krajiny. Kvalita pôdneho krytu je výrazným činiteľom podmieňujúcim existenciu určitých typov rastlínstva a živočíšstva v krajine. Zároveň je i významným prírodným zdrojom s nezastupiteľnou produkčnou funkciou, ktorá je jedným z najdôležitejších existenčných faktorov ľudskej spoločnosti. Zdroj PHRSR TSK

Erózia pôdy

Jedným z najviac negatívnych javov pôsobiacich na pôdu je erózia. Pod pojmom erózia pôdy sa rozumie rozrušovanie, premiestňovanie a ukladanie pôdných častíc pôsobením vody, vetra a iných exogénnych činiteľov. Erózia poľnohospodárskej pôdy predstavuje úbytok povrchovej najúrodnejšej vrstvy poľnohospodárskej pôdy bezprostredne spojený s úbytkom humusu a živín.

Väčšina poľnohospodárskych pôd v Trenčianskom kraji je ohrozená vodnou eróziou, jej intenzita nie je nízka. Vodná erózia sa výraznejšie prejavuje v severných okresoch, najmä v podhorských a horských oblastiach, kde je vyššia svahovitosť. Najhoršia situácia v rámci ohrozenia pôd vodnou eróziou je v okresoch Považská Bystrica, Púchov a Myjava.

Z hľadiska ohrozenia poľnohospodárskych pôd veternou eróziou patrí prevažná časť riešeného územia do

kategórie so žiadnou až slabou intenzitou erózie. Stredná a silná veterná erózia sa v Trenčianskom kraji vyskytuje minimálne. Na väčšine poľnohospodárskej pôdy sa vyskytuje slabá až žiadna veterná erózia (98%). Intenzita je závislá najmä na sklonitosti reliéfu, pokrývnosti vegetáciou a na pôdnom druhu. Stredná až silná veterná erózia má najväčšie zastúpenie v okresoch Považská Bystrica, Púchov a Myjava.

Podľa údajov Výskumného ústavu pôdoznanectva a ochrany pôdy je na území TSK silnou vodnou eróziou ohrozených 24,95% pôd a extrémne silnou vodnou eróziou ohrozených 25,88% pôd. Účinkami veternej erózie je ohrozených 0,05% (ohrozenie silnou eróziou).

1.3.7.3 Klimatické podmienky

Z hľadiska klímy Trenčianskeho kraja patria Považské Podolie, Podunajská pahorkatina a Hornonitrianska kotlina do teplej klimatickej oblasti. Znakom teplej oblasti je viac než 50 letných dní počas roka, t.j. dní, kedy maximálna denná teplota vzduchu dosahuje 25°C a viac. Ostatné územie Trenčianskeho kraja prechádza s narastajúcou nadmorskou výškou do mierne teplej a chladnej klimatickej oblasti. Mierne teplá oblasť je charakterizovaná priemernými júnovými teplotami vyššími než 16°C s menej než 50 letnými dňami. Chladná klimatická oblasť zahŕňa vysoké severne orientované pohoria a podhoria. Vďaka členitému reliéfu sú tu častým javom teplotné inverzie a zreteľne sa prejavuje výšková stupňovitosť základných meteorologických prvkov.

Z pozorovaných trendov zmeny podnebia za obdobie rokov 1881 – 2017 na Slovensku možno uviesť:

- rast priemernej ročnej teploty vzduchu
- priestorovo rozdielny trend ročných úhrnov atmosférických zrážok
- pokles relatívnej vlhkosti vzduchu
- pokles snehovej pokrývky do výšky 1000 m n. m.
- vzrast potenciálneho výparu a pokles vlhkosti pôdy
- zmeny v premenlivosti klímy (najmä zrážkových úhrnov)

1.4 SWOT analýza Trenčianskej Teplej

V tejto časti dokumentu sú vyhodnotené všetky hlavné podnety, ktoré môžu mať vplyv na plánovaný rozvoj obce. Ukazujú nám pomerne jednoduchým spôsobom, akú stratégiu by mala obec implementovať na dosiahnutie stanovených cieľov. Na základe vážených silných a slabých stránok a príležitostí a hrozieb, zhrnutých vo SWOT, je výsledný predpoklad pre rozvojovú stratégiu obce v polohe – **ofenzívny**. To znamená silnú pozíciu obce v priaznivom prostredí umožňujúcom budovanie svojho strednodobého rozvoja na vlastných, lokálnych potenciáloch.

Silné stránky	Slabé stránky
Strategická poloha obce aj smerom k cezhraničnej spolupráci	Prechod cesty I/61 centrom obce
Primeraná občianska vybavenosť	Starnutie obyvateľstva
Kvalitný podnikateľský sektor	Nedostatočné pracovné príležitosti
Priaznivé klimatické podmienky, stabilné počasie	Nedostatočné využívanie obecných budov
Šírka poskytovaných služieb občanom	Nedostatočné sociálne služby
Vybudovaná ČOV	Nedostatočný plán rozvoja obce
Vysoké pokrytie vybudovanej kanalizácie a zásobovania pitnou vodou	Nedostatočná spolupráca s marginalizovanými skupinami
Začiatok rozvoja centra obce	Nedostatok bytov
Snaha zabezpečenia strategického plánovania rozvoja obce	
Dostatočný ľudský potenciál	
Príležitosti	Hrozby
Úprava hlavnej križovatky	Nerealizovanie úpravy hlavnej križovatky cesty 61
Rozvoj centra obce	Nedostatočná pripravenosť SR na čerpanie eurofondov
Zvýšenie bezpečnosti dopravy v centre obce	Nekontinuálne strategické plánovanie rozvoja obce v jednotlivých volebných obdobiach
Rozvoj nového typu služieb	Výkon verejnej správy obce v rozpore so strategickými dokumentmi obce (plán rozvoja, komunitný plán obce, atď.)
Vybudovanie nových pracovných miest	Vznik novej pandémie
Zvýšenie nárastu obyvateľov obce	
Zvýšenie kvality verejnej správy	
Systematické plánovanie rozvoja obce	
Zlepšenie energetickej hospodárnosti obecných budov	
Zlepšenie celkovej dopravnej situácie v obci vrátane statickej dopravy	
Zvýšená možnosť čerpania euro fondov	

2. Strategická časť

Pre ďalší rozvoj obce Trenčianska Teplá je dôležité jasne zadefinovať základné smerovanie rozvoja najmä v strednodobom časovom horizonte, teda do roku 2030. Hlavným východiskom pre určenie tohto smerovania sú závery a zistenia z analytickej časti tohto dokumentu.

Rozvojová stratégia obce je založená na dlhodobej **vízii** obce so snahou dosiahnuť želaný stav v horizonte najbližších 20 rokov.

Globálny cieľ definuje cieľový stav obce po implementácii rozvojovej stratégie definovanej v tomto dokumente. Tento cieľ je napĺňaný prostredníctvom strategických cieľov, priorít, opatrení, aktivít a projektových zámerov.

2.1 Vízia obce Trenčianska Teplá

Vízia obce je založená na silných stránkach a kvalitách obce, dlhoročných tradíciách a hodnotách, ktoré tu pretrvávajú, s enormným dôrazom na zlepšenie kvality života obyvateľov s minimálnym dopadom na budúce generácie. Existujúci potenciál obce v synergii s novými rozvojovými príležitosťami predurčujú obec k dlhodobému a udržateľnému rozvoju so schopnosťou reagovať na všetky vonkajšie zmeny a potenciálne hrozby.

Obec Trenčianska Teplá sa do roku 2030 môže stať kreatívnym a otvoreným miestom pre kvalitný, zdravý a plnohodnotný život všetkých generácií s aktívnym a komplexným využitím svojho potenciálu pre zdravší životný štýl obyvateľov a rozvoj udržateľnej ekonomiky.

Táto vízia je tiež postavená na strategickom potenciály územia v blízkosti krajského mesta Trenčín, a miest Dubnica nad Váhom a Trenčianske Teplice. Tiež na dostupnosti prírodného prostredia, štruktúre obyvateľstva a blízkosti tradičného výrobného sektora.

2.2 Globálny cieľ obce Trenčianska Teplá

Globálny cieľ definuje základné smerovanie rozvoja obce do roku 2030 nasledovne: .

Trenčianska Teplá chce byť atraktívnym lídrom obcí v regióne z pohľadu kvality života, životného prostredia, kvality poskytovaných služieb, dostupnosti bývania a zamestnania a širokých možností vyžitia pre všetky vekové kategórie obyvateľov.

2.2.1 Hlavné princípy obce

Hlavné princípy obce pri napĺňaní globálneho cieľa sú :

- Maximálne využívanie lokálneho potenciálu obce
- Otvorená komunikácia
- Zodpovedný prístup
- Globálna spolupráca
- Podpora lokálnych komunít

2.3 Rozvojová stratégia obce Trenčianska Teplá

Základným kameňom rozvoja obce, ktorý umožňuje dosiahnuť stanovené ciele je rozvojová stratégia obce. Táto stratégia obce na roky 2022 až 2030 je definovaná prostredníctvom strategických cieľov, ktoré určujú jednotlivé hlavné oblasti, v ktorých sa rozvojové aktivity obce budú realizovať.

2.3.1 Hlavné strategické ciele

Rozvojová stratégia obce na najbližšie osemročné obdobie má nasledujúcich šesť strategických cieľov:

1. Zvýšenie počtu obyvateľov
2. Vytváranie nových pracovných miest
3. Rozvoj spolupráce s verejným, podnikateľským, výskumným a vzdelávacím sektorom
4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom
5. Revitalizácia verejných priestorov a budov
6. Rozvoj komunitnej spolupráce

3. Programová a implementačná časť

V tejto časti dokumentu sú zahrnuté všetky dielčie projekty, ktoré majú slúžiť na zabezpečenie plnenia hlavných, strategických cieľov popísaných vyššie. Takýmto postupom je možné dosiahnutie hlavnej vízie obce Trenčianska Teplá na roky 2022 až 2030.

Všetky projekty v programovej a implementačnej časti dokumentu sú zoradené do piatich hlavných pilierov Partnerskej dohody SR pre roky 2021 – 2027, medzi Slovenskou republikou a Európskou úniou na základe ktorej sa očakáva strategický plán čerpania eurofondov na najbližšie plánovacie obdobie.

Taktiež sú zaradené do šiestich strategických cieľov obce Trenčianska Teplá.

3.1 Pilier č. 1 Inovatívne Slovensko

Hlavné piliere partnerskej dohody SR	Strategické ciele Trenčianskej Teplej	Dielčie projekty Trenčianskej Teplej
1. Inovatívne Slovensko	3. Rozvoj spolupráce s verejným, podnikateľským, výskumným a vzdelávacím sektorom	Podpis memoranda o spolupráci so zástupcami verejného, podnikateľského, výskumného a vzdelávacieho sektora pôsobiacimi v našom regióne a širšom okolí.
1. Inovatívne Slovensko	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom	Implementácia smart služieb pre obyvateľov vrátane verejnej správy
1. Inovatívne Slovensko	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom	Podpora poskytovania inovatívnych služieb

3.2 Pilier č. 2 Ekologické Slovensko pre budúce generácie

Hlavné piliere partnerskej dohody SR	Strategické ciele Trenčianskej Teplej	Dielčie projekty Trenčianskej Teplej
2. Ekologické Slovensko pre budúce generácie	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom	Vybudovanie zberného dvora
2. Ekologické Slovensko pre budúce generácie	5. Revitalizácia verejných priestorov a budov	Zabezpečenie smart energeticky úspornejšieho osvetlenia obce
2. Ekologické Slovensko pre budúce generácie	5. Revitalizácia verejných priestorov a budov	Revitalizácia obecných budov a verejných priestorov
2. Ekologické Slovensko pre budúce generácie	1. Zvýšenie počtu obyvateľov	Vybudovanie nových obytných zón v súlade s najnovšími trendmi, vrátane štartovacích a sociálnych bytov
2. Ekologické Slovensko pre budúce generácie	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb	Vybudovanie smart polopodzemných stojísk odpadov

budúce generácie	obyvateľom	
2. Ekologické Slovensko pre budúce generácie	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom	Trenčianska Teplá - Zelená obec
2. Ekologické Slovensko pre budúce generácie	5. Revitalizácia verejných priestorov a budov	Vypracovanie štúdie využitia územia obce T. Teplá na vybudovanie priemyselných parkov a obytných zón

3.3 Pilier č.3 Mobilita, doprava a prepojenosť

Hlavné piliere partnerskej dohody SR	Strategické ciele Trenčianskej Teplej	Dielčie projekty Trenčianskej Teplej
3. Mobilita, doprava a prepojenosť	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom	Vypracovanie dopravnej štúdie efektívneho a bezpečného využitia a dobudovania miestnych komunikácií, chodníkov, cyklotrás, parkovísk a dopravného prepojenia železničnej a autobusovej dopravy v obci
3. Mobilita, doprava a prepojenosť	5. Revitalizácia verejných priestorov a budov	Vyriešenie hlavnej križovatky na ceste č. I/61

3.4 Pilier č.4 Sociálne spravodlivé a vzdelané Slovensko

Hlavné piliere partnerskej dohody SR	Strategické ciele Trenčianskej Teplej	Dielčie projekty Trenčianskej Teplej
4. Sociálne spravodlivé a vzdelané Slovensko	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom	Vytvorenie nových odvetví sociálnych služieb
4. Sociálne spravodlivé a vzdelané Slovensko	6. Rozvoj komunitnej spolupráce	Integrácia a inklúzia rómskeho etnika
4. Sociálne spravodlivé a vzdelané Slovensko	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom	Podpora kvalitného a dostupného vzdelávania na všetkých stupňoch vrátane vzdelávania tretieho veku

3.5 Pilier č.5 Kvalitný život v regiónoch

Hlavné piliere partnerskej dohody SR	Strategické ciele Trenčianskej Teplej	Dielčie projekty Trenčianskej Teplej
5. Kvalitný život v regiónoch	5. Revitalizácia verejných priestorov a budov	Revitalizácia centra obce

5. Kvalitný život v regiónoch	5. Revitalizácia verejných priestorov a budov	Revitalizácia obecných budov a verejných priestorov
5. Kvalitný život v regiónoch	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom	Dobudovanie vodovodu a kanalizácie v obci
5. Kvalitný život v regiónoch	6. Rozvoj komunitnej spolupráce	Podpora komunitného spolunažívania občanov
5. Kvalitný život v regiónoch	2. Vytváranie nových pracovných miest	Podpora rozvoja priemyselných parkov a malého a stredného podnikania
5. Kvalitný život v regiónoch	2. Vytváranie nových pracovných miest	Podpora vybudovania nových pracovných miest vrátane možnosti skrátených pracovných úväzkov pre matky s deťmi
5. Kvalitný život v regiónoch	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom	Podpora systematického riadenia rozvoja obce
5. Kvalitný život v regiónoch	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom	Podpora zdravého životného štýlu občanov
5. Kvalitný život v regiónoch	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom	Podpora kultúrno spoločenského a športového života obce
5. Kvalitný život v regiónoch	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom	Zriadenie rozpočtovej organizácie obce
5. Kvalitný život v regiónoch	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom	Podpora poskytovania inovatívnych služieb
5. Kvalitný život v regiónoch	4. Podpora a rozvoj poskytovaných služieb obyvateľom	Zriadenie obecnej polície

4. Finančná časť

Základné kritéria prerozdelenia daní a financovanie samospráv, obcí, miest a vyšších územných celkov je v Slovenskej republike určené tromi základnými zákonmi:

1. zákon č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
2. zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov
3. zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady

Pomer delenia dane z príjmov fyzických osôb pre samosprávy je od roku 2016 určený tak, že 70% dane je pridelované samosprávam, obciam a mestám, a 30% vyššiemu územnému celku.

Okrem hore uvedených zákonov sa financovania samospráv týkajú aj Zákon NR SR č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov, Zákon č. 416/2001 o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky a množstvo ďalších zákonov, ktoré súvisia so správou zverených kompetencií a činnosťou samospráv, zákony o majetku, o podpore regionálneho rozvoja, o správnom konaní, o civilnej ochrane, o verejnom obstarávaní, o voľbách, o slobodnom prístupe k informáciám, o cestnej doprave, o výkone práce vo verejnom záujme a ďalšie, ktoré sa týkajú oblastí v kompetenciách samospráv (šport, kultúra, sociálna starostlivosť a pod.).

Rozpočet samospráv

Je hlavným nástrojom samosprávy na výkon jednotlivých činností a na dosahovanie stanovených operatívnych, ale aj dlhodobých cieľov v určitom období. Zostavuje sa na tri roky, pričom rozpočet na nasledujúci kalendárny rok je záväzný a rozpočet na nasledujúce dva roky má iba informatívny a rámcový charakter. V rozpočte sú naplánované všetky bežné, ale aj kapitálové výdavky a príjmy samosprávy. Rozpočet je zároveň spracovaný do programovej štruktúry, v súlade s ustanovením § 4 ods. 5 citovaného zákona, ktorú tvorí 11 programov, členených na podprogramy a prvky, ktoré zohľadňujú zábery a ciele samosprávy. Návrh rozpočtu na jednotlivé obdobia pripravuje samospráva a schvaľuje zastupiteľstvo. Návrh rozpočtu sa pred schválením zverejňuje a pripomienky na úpravu a zmeny môže verejnosť podávať spravidla písomne.

Daňové príjmy predstavujú výnos z dane z príjmov fyzických osôb. Nedaňové príjmy zahŕňajú príjmy z predaja, prenájmov, poplatkov, licencií a pod. Granty a transfery sú príjmy zo štátu na realizáciu výkonu kompetencií prenesených zo štátu na samosprávy, ale aj príjmy z grantových a dotačných prostriedkov národných alebo európskych finančných zdrojov. Dodatočnými finančnými zdrojmi môžu byť aj úvery prípadne rezervné fondy samospráv z predchádzajúcich období.

Na zabezpečenie strategického rozvoja obce je **nevyhnutné**, aby každoročné rozpočtové opatrenia odrážali potreby naplňovania strategických cieľov a vízie obce určenej v schválených strategických dokumentoch obce, ako sú PHRSR obce, Komunitný plán obce a podobne. Inak povedané rozpočet obce musí byť pripravený a schválený tak, aby jednotlivé akcie a zábery obce v danom roku boli v súlade s dlhodobým konceptom a stratégiou obce. Naplňovanie týchto parametrov by malo vychádzať z merateľných ukazovateľov, ktoré sa pravidelne vyhodnocujú.